European Journal of Mental Health 5 (2010) 1, 123–161
DOI: 10.1556/EJMH.5.2010.1.8

CROATIAN ABSTRACTS
KROATISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

APSTRAKTI

FRANK LASOGGA (str. 3)

Osobe za psihološko savjetovanje u slučaju nezgoda u Saveznoj Republici Njemačkoj: U Njemačkoj, od sredine devedesetih godina, osobe za psihološko savjetovanje u slučaju nezgoda često učestvuju u zbrinjavanju tih ljudi koji su nakon kriznih događaja dospjeli u stanje jake psihičke oduzetosti te zahtijevaju psihološku prvu pomoć. U ovu kategoriju žrtava kriznih događaja spadaju izravne žrtve kriznog događaja (nezgode), ili neizravne žrtve, kao naprimjer članovi obitelji, očevici i sami počinitelji nezgoda. U okviru zadaće osobe za psihološko savjetovanje – zajedno s policijom – naprimjer, učestvuju u obavještavanju rođaka, ili brinu o roditeljima čije je dijete iznenada umrlo. U većini slučajeva zbrinjavanje izravnih ili neizravnih žrtava se obavlja u stanu dotičnih. Ova činjenica zahtijeva posebnu osjetljivost od strane osobe za psihološko savjetovanje, s jedne strane zbog toga, što se ona nalazi u ulozi gosta, a s druge strane zbog toga, što ona u ovom slučaju mora preuzeti na sebe i rukovođenje situacijom. Veoma često zovu osobe za psihološko savjetovanje u situacijama, kada su u pitanju smrtni slučajevi ili umirući ljudi. Uzbuna u većini slučajeva se vrši preko centralne uprave vatrogasne zajednice, ali patrola koja dolazi na teren, isto može neposredno obavijestiti osobu za psihološko savjetovanje. Suradnja osobe za psihološko savjetovanje s drugim spasilačkim jedinicama, kao što su policija, hitna pomoć itd. danas je već uveliko izgrađena, mada ona, iz raznih razloga, kao naprimjer različita organizacijska kultura, nije uvijek sasvim jednostavna. Rad osoba za psihološko savjetovanje nailazi na teškoće osobito u slučaju težih nezgoda, kada oni za izuzetno kratko vrijeme, djelimično na osnovu nepotpunih informacija moraju donijeti hitna i dugoročna rješenja. Može se desiti da su žrtve nezgode izložene izuzetno jakom opterećenju, gdje treba uočiti razliku između fizičkih bolova, odnosno mentalnog, psihološkog opterećenja, kao naprimjer gubitak samokontrole. Na prihvaćanje posljedica nesreće mogu utjecati razne druge činjenice, kao što su biološke, sociografske i psihološke varijable, koje mogu ublažiti opterećenje, ali ga mogu i pojačati. Rad grupa, koje pružaju prvu pomoć, odnosno ponašanje osobe za psihološko savjetovanje, u znatnoj mjeri utječu na posljedice krizne situacije. Shodno tome reakcije i posljedice poslije nezgode mogu biti potpuno različite. Obično se zbrinjavanje žrtava nezgode sastoji od uspostavljanja veze, čije trajanje, međutim, može biti različite dužine. Poslije ovoga, dotična osoba, po potrebi, može biti upućena specijalistima ili svećeniku. Rad osobe za psihološko savjetovanje sastoji se u tome da aktivira unutarnje i vanjske izvore snage. Povrh toga, kod izravnih i neizravnih žrtava isto tako veliku ulogu ima psihičko vaspitanje. Za profesionalni rad je neophodna dobra stručna naobrazba, koja i ubuduće mora biti jedinstvena za cijelu zemlju. Kontrola kvalitete i analiza rada osobe za psihološko savjetovanje u slučaju nezgoda je vrlo važna zadaća, te je njihova obavezna ugradnja u planove alarmiranja neizbježna.

Ključne riječi: osoba za psihološko savjetovanje u slučaju nezgoda, žrtva nezgode, opterećenja, promijenjive varijable, posljedice, psihološka prva pomoć, zbrinjavanje, smrt, suradnja, izvori, psihološko vaspitanje, naobrazba

1788-4934 / $ 20.00 © 2010 *Akadémiai Kiadó, Budapest*

ANDREAS WITTRAHM (str. 25)

Mentalna higijena u društvenim ustanovama: Ustanove, organizacije su takvi savezi, stvoreni od strane ljudi, koji radi postizanja zajedničkog cilja formiraju strukture i reguliraju radne procese vezane za ove ciljeve. Takve ustanove ne djeluju u vakuumu: ostvarenje svojih ciljeva žele postići uz date vanjske uslove, uz financijske i druge izvore svojih članova i suradnika. Međutim, postoji opasnost, da se pod pritiskom promjene vanjskih uslova članovi ustanova, tijekom ostvarivanja svojih ciljeva, suočavaju s visokim i opterećujućim zahtjevima te se razboljevaju. Studija, preko primjera ustanova koje djeluju u socialnoj sferi, naročito u Srednjoj Europi izloženoj promjenama društvenih okvirnih uslova, ukazuje na te mehanizme, koji izlažu opasnosti mentalno-higijensko stanje suradnika. Istražuje koje su to vrijednosti, ciljevi i strukture, koji ne gube iz vida mentalno zdravlje suradnika, i obezbjeđuju njihovu aktivnu zaštitu. Ovome se dodaje jedna takva organizacijska etika, koja ciljeve ustanove čini transparentnim, te puteve koji vode ka ostvarivanju ovih ciljeva, iznova i iznova razmatra uz promjenjive vanjske uslove. Isto tako su za ustanovu, osjetljivu za mentalnu higijenu, karakteristične takve strukture koje u potragu, za najbolji mogući način ostvarivanja ciljeva ustanove, uvlače i svoje suradnike. Treće, ustanova, koja je s gledišta mentalne higijene dobro izgrađena, vrši takvu razvojnu strategiju osoba, koja će usaglasiti sposobnosti članova i uslove koji su postavljeni prema raznim ulogama i pozicijama. Na kraju, mentalno-higijenska skrb članova podrazumijeva i uvjetnu mogućnost samokontrole u svakidašnjoj ulozi i radu, u grupnom radu i cijeloj organizaciji.

Ključne riječi: burnout sindrom, sagorijevanje**,** vizija, organizacija, organizacijska etika, razvoj intelektualnih sposobnosti, izvori, mentalno zdravlje, socijalni slučajevi, vrijednosti, karitativne ustanove

TEODÓRA TOMCSÁNYI (str. 45)

Antoine Vergote, je osnivač empirijskog i psihoanalitičkog pristupa vjerske psihologije: Studija, na osnovu izučavanja višedesetljećne djelatnosti Antoine Vergote, koja je imala veliki utjecaj na razvoj europske vjerske psihologije, daje uvid u ovu oblast znanosti, koja zbog duge izolacije nije mogla u većoj mjeri biti zastupljena u mađarskoj znanstvenoj svijesti. Preko životnog djela Vergote, oslonjenog na široku teorijsku pozadinu, te njegove psihoanalitičko usmjerene djelatnosti, koja je rezultirala formiranju nove škole, studija nas upoznaje s svestranim znanstvenim metodama ovog pionira vjerske psihologije, dobijenim empirijskim istraživanjima, njegovim pretpostavkama, te znanstvenim rezultatima, do kojih se došlo integriranjem pristupa više disciplina. Vergote je pristupao definicijama, simbolima, ritualima s takvog polja koje se formiralo spajanjem psihologije, teologije te vjerski opredijeljene pedagogije. Radi razdvajanja zdravih i bolesnih formi religije sastavio je sistem kriterija, naglašavajući pri tome da je preduvjet uspješnog zahvata odgovarajuća sprema stručnjaka. Spisi Vergote su neophodan izvor za bavljenje graničnim pojavama psihologije i teologije.

Ključne riječi: psihologija, teologija, vjerska psihologija, klinička psihologija religije, timski rad, granice kompetencija, psihoanaliza, empirijska istraživanja, reprezentacija Boga, sociokulturološka određenost

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (str. 59)

Mentalna higijena adolescenata, njihova slika o sebi, odnosno slika o roditeljima: Vezu, koja postoji između slike o sebi odnosno slike o roditeljima definirane interpersonalnom teorijom, kao i strukturalnom analizom socijalnog ponašanja – Structural Analysis of Social Behavior; SASB (Benjamin) – te problema internaliziranja i eksternaliziranja definiranih Achenbachovom skalom samoprocjene ponašanja djece – Youth Self-Report; YSR – su proučavali na uzorku od 199 nekliničkih adolescenata (92 dječaka, 107 djevojčica) između 13. i 17. godine života. Regresivne analize su pokazale da je uzorak koji vezuje sliku o sebi, odnosno sliku o roditeljima ka mentalno-higijenskim problemima, bio različit u slučaju dječaka i djevojčica. Problem internaliziranja kod djevojčica dao se naslutiti na osnovu nekih točki gledišta slike o sebi, dok je kod dječaka veću ulogu odigralo roditeljsko ponašanje. Na problem eksternaliziranja kod djevojčica dosta je utjecao uzorak samooptuživanja, nižeg od prosjeka samoprihvaćanja i optuživanja roditelja, dok je kod dječaka imao značaj uzorak nebrige prema sebi, niske individualne autonomije i nesigurne roditeljske ljubavi. Rezultati rasvjetljavaju to, da ranjivost dječaka i djevojčica su različiti faktori rizika s gledišta mentalno-higijenskih problema.

Ključne riječi: adolescencija, mentalna higijena, slika o sebi, slika o roditeljima, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (str. 77)

Karitativna djelatnost tradicionalnih kršćanskih crkava u Mađarskoj u vrijeme komunizma, te njen utjecaj na crkvenu karitativnu djelatnost u postkomunističkom dobu. 1. dio: Ova dvodjelna studija analizira karitativnu djelatnost tradicionalnih kršćanskih crkava u Mađarskoj u vrijeme komunizma, ne samo putem istraživačkog, opisnog pristupa, nego i s osvrtom na to kako je to djelovalo na njihov karitativni rad u postkomunističkom dobu. To neminovno zahtjeva kratko osvjetljavanje toga, kakvom su se vrstom karitativnog rada bavile katolička, reformirana (kalvinistička) i evangelistička crkva prije preuzimanja vlasti od strane komunista te u kojem obimu. Poslije Drugog svjetskog rata većina crkvenih socijalnih ustanova je potpala pod državnu upravu, i njihovi su novi radnici često gledali na svoj rad isključivo kao na izvor zarade, te je kod njih nedostajala posvećenost vlastitoj službi. Može se točno vidjeti, kako je politika državnog socijalizma nastojala iskoristiti caritas i diakoniu radi slabljenja crkve i njenog vjerskog života. Ovom cilju su služile sve te mjere, na osnovu kojih su u nadležnosti raznih konfesija mogle ostati samo takve ustanove, koje nisu imale ili jedva da su imale mogućnost za misionarsku djelatnost. U ovom nastojanju države, djelimično su sudjelovale i te vjerske vođe, koje su se nadale da će prilagođavanjem zahtjevima zvaničnih tijela, uspjeti obezbjediti opstanak crkve. Učinjen je korak naprijed, kada su u državnim socijalnim ustanovama radna mjesta, koja su bila slabo plaćena, vrlo teška i zahtjevna, počeli popunjavati obrazovanim i sposobnim osobljem na osnovu prijedloga i preporuka crkve. Za vrijeme diktature isto tako su bile znatno potisnute aktivnosti župa, odnosno drugih kršćanskih zborova, njihova pastoralna te dobrotvorna djelatnost. Bez obzira na neizbježan proces institucionalizacije i kriterije profesionalnog rada, kod svih triju crkava se može primijetiti namjera očuvanja duhovnosti i karizme u karitativnoj djelatnosti, koja se obnavlja poslije pada režima diktature. Analiza ukazuje na nekoliko slučajeva, kada se javljaju kobni momenti u suradnji s postkomunističkom državom. Prvi dio studije prikazuje mogućnosti djelovanja pomoćnih ustanova, vezanih za protestantske crkve, s jedne strane s gledišta kalvinističke, s druge strane

s gledišta evangelističke crkve. Drugi dio studije razmatra okolnosti funkcioniranja katoličkog caritasa za vrijeme diktature, s sličnog gledišta, osvrćući se na period prije Drugog svjetskog rata, te na izmjenjene mogućnosti djelovanja koje su nastupile poslije promjene režima 1989. godine.

Ključne riječi: diakonia, Mađarska, komunizam, državni socijalizam, diktatura, povijest, retrospektiva, pomoćno zanimanje, institucionalizacija, mjesna inicijativa, odnosi crkava i države

SIAMAK KHODARAHIMI (str. 99)

Veze između sklonosti prema psihopatskoj devijaciji i psihopatologije, prikazane na uzorku iranskih adolescenata i mladih ljudi: spolne razlike te prediktori: Ova studija istražuje veze, odnosno moguće spolne razlike psihopatske devijacije i psihopatologije na uzorku iranskih adolescenata i mladih ljudi. Uzorak se sastojao od 106 adolescenata (55 djevojčica i 51 dječaka), odnosno 94 mladih (45 žena i 49 muškaraca), slučajno odabranih u gradu Eghlid u iranskoj provinciji Fars. Na osnovu razvojne psihopatologije i literature vezane za ovo pitanje, prêtpostavili smo da postoji veza između psihopatologije i sklonosti prema psihopatskoj devijaciji među adolescentima i mladima. Tijekom istraživanja koristili su se demografski upitnik, 4. skala osobnog testa Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI–2), odnosno skala Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R). Prema analizama se pokazuje da postoji linearna veza između sklonosti prema psihopatskoj devijaciji i psihopatoloških pokazatelja kod adolescenata i mladih. Mogu se otkriti signifikantni pozitivni koeficijenti korelacije između, s jedne strane, sklonosti prema psihopatskoj devijaciji i psihopatoloških pokazatelja, kao naprimjer somatizacija, opsesija, tjeskoba, interpersonalna senzibilnost, agresija, fobija, paranoja, psihoza, netipični faktori, a s druge strane cijele SCL–90–R skale. Istodobno, u neku ruku, valja istaknuti signifikantnu korelaciju između sklonosti prema psihopatskoj devijaciji i somatizacije, odnosno fobije, kao novi rezultat u ovoj oblasti istraživanja. Tijekom složene analize varijancije, gdje su neovisne varijable bile spol, dob, odnosno interakcije van svoje starosne dobi, a ovisne varijable su bile sklonost prema psihopatskoj devijaciji i psihopatološki pokazatelji, nedvosmisleno se pokazalo, da ovi čimbenici ne igraju važnu ulogu s gledišta nijedne ovisne varijable. Na kraju, višestruka regresivna analiza je pokazala, da se sklonost prema psihopatskoj devijaciji može pretkazati kod djevojčica na osnovu paranoidnih ideja, kod dječaka na osnovu somatizacije i agresije, na uzorku adolescenata na osnovu somatizacije, na uzorku mladih na osnovu depresije, odnosno na cijelom uzorku na osnovu somatizacije.

Kjučne riječi: psihopatija, somatizacija, opsesija, tjeskoba, interpersonalna senzibilnost, agresija, fobija, paranoja, psihoza, adolescenti, mladi

CZECH ABSTRACTS
TSCHECHISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

FRANK LASOGGA (s. 3)

Duševní pečovatelé v Německé spolkové republice: V Německu od poloviny devadesátých let se podílejí úrazoví duševní pečovatelé na péči těch osob, kteří se v důsledku nouzové situace ocitli v silně bezmocném stavu a potřebují psychologickou ambulantní péči. K takovým lidem v nouzi patří přímé oběti nouzové situace (havárie), dále pak zprostředkovaně postižení jako např. příbuzní, očití svědkové a také viníci havárie. V rámci úkolů například havarijní duševní pečovatelé spolu s policií se účastní vyrozumění pozůstalých zesnulého nebo se starají o rodiče, jejichž dítě náhle zahynulo. Péče o přímé či nepřímé oběti se ve většině případů odehrává v bytech dotčených. Tento fakt vyžaduje obzvlášť citlivý přístup ze strany duševního pečovatele, jednak proto, že je tam jako host, dále pak proto, že v této situaci musí na sebe vzít i úlohu řízení. Velmi často jsou na pomoc povoláváni duševní pečovatelé v takových případech, u kterých došlo k případu úmrtí nebo se jedná o umírajícího. K přivolání v nejvíce případech dochází skrze centrální dispečink hasičů, ale na místo přijíždějící jednotka může i sama bezprostředně kontaktovat duševní pečovatele. Dnes jsou již také plnohodnotně vybudovány formy spolupráce duševních pečovatelů s jinými záchranářskými útvary, jako např. s policií či se zdravotní záchrannou službou, a to přesto, že z různých důvodů, např. s ohledem na různorodou firemní kulturu, není to vždy zcela snadné. Práce úrazových duševních pečovatelů naráží na těžkosti zvláště u větších havárií, kdy musí přinášet rozhodnutí s dalekosáhlými účinky během velmi krátkého času a zčásti na základě velmi neúplných informací. Může se stát, že oběti nehody jsou vystaveni velmi silné zátěži, při které je třeba umět rozlišit mezi fyzickými bolestmi a duševním, psychologickým náporem, jako je např. ztráta sebekontroly. Následky spoluvytváří i řada dalších faktorů, jako jsou např. biologické, sociografické a psychologické veličiny, které mohou zatížení jak ulehčovat, tak i ještě více komplikovat. Výrazný vliv na následky mimořádných situací má i práce skupin poskytujících první pomoc a také chování duševních pečovatelů. Proto mohou být též reakce po havárii a její následky zcela rozličné. Péče o oběti nehod sestává zpravidla z navázání kontaktu, jehož délka může však být velmi různorodá. Poté je v případě potřeby nezbytné dotyčného směřovat dál k odborníkům nebo k duchovnímu sboru. Prací úrazového duševního pečovatele je například i aktivace vnitřních a vnějších zdrojů síly oběti nehody. Dále pak velmi důležitou roli hraje i psychická výchova přímých i nepřímých obětí. Pro odvádění profesionálního výkonu je nezbytná kvalitní odborná průprava, která bude muset být i v budoucnu jednotná pro území celého státu. Kontrola kvality práce úrazových duševních pečovatelů a vyhodnocování jejích výsledků je významným úkolem a je také nezbytné jejich povinné zabudování do poplašných plánů.

Klíčová výrazy: úrazový duševní pečovatel, oběť nehody, zatížení, proměnné veličiny, důsledky, psychologická první pomoc, péče, úmrtí, spolupráce, zdroje, psychologická výchova, výcvik

ANDREAS WITTRAHM (s. 25)

Mentální hygiena v občanských organizacích: Občanské organizace a spolky jsou skupinami lidí založené svazky, které za účelem dosažení svých společných cílů vytvářejí struktury a upravují pracovní proces související s cíly. Takové organizace nefungují ve vzduchoprázdnu: realizace jejich cílů se snaží dosáhnout za daných vnějších podmínek a pomocí finančních a jiných zdrojů svých členů a spolupracovníků. Existuje ovšem riziko, že pod tlakem pozměněných vnějších podmínek jsou členové organizace konfrontováni při realizaci svých cílů s náročnými a zatěžujícími okolnostmi a v jejich důsledku onemocní. Studie na příkladu organizací, pracujících v sociální oblasti, poukazuje na ty mechanismy, které ohrožují mentálně hygienický stav jejich spolupracovníků, zvláště ve Střední Evropě, která je vystavěna změnám společenských rámcových poměrů. Zkoumá, které hodnoty, cíle a struktury neztrácejí ze zřetele duševní zdraví spolupracovníků a zajišťují jejich aktivní ochranu. K tomu patří taková společenská etika, která činí cíle organizace průhlednými a která činí znovu a znovu předmětem zkoumání cesty, vedoucí k dosažení těchto cílů i za proměňujících se vnějších podmínek. Dále jsou pro organizace, citlivé na mentální hygienu, charakteristické takové struktury, které zatahují své spolupracovníky do procesu hledání nejlepších forem realizace svých cílů. Za třetí, organizace vybudovaná správně podle hledisek mentální hygieny, praktikuje takovou personální rozvojovou strategii, která dokáže sladit schopnosti členů s nároky, kladenými na jednotlivé úkoly a pozice. Nakonec k péči o mentální hygienu patří i kvalifikovaná příležitost jednotlivých členů k sebezkoumání, ať již v jejich aktuálních pozicích a pracovních úkolech, v pracovní skupině nebo v rámci celé organizace.

Klíčová výrazy: Burnout-syndrom, vyhoření, obraz budoucnosti, organizace, společenská etika, rozvoj osobnosti, zdroje, duševní zdraví, sociální záležitosti, hodnoty, dobročinné organizace

TEODÓRA TOMCSÁNYI (s. 45)

Antoine Vergote, zakládající osobnost empirického a psychoanalytického přístupu psychologie náboženství: Studie umožňuje nahlédnout pomocí sledování činnosti Antoine Vergoteho, trvající několik desetiletí a mající zásadní vliv na vývoj evropské psychologie náboženství, do této vědecké sféry, která dostala prozatím v důsledku dlouholeté izolace v maďarském vědeckém povědomí jen minimální prostor. Skrze životní dílo Vergoteho, opírající se o široké teoretické zázemí, a skrze jeho „školotvornou“ činnost s psychoanalytickým zaměřením, se seznámíme s pestrými vědeckými metodami tohoto pionýra psychologie náboženství, vycházejícími z empirických výzkumů, s jeho predikcemi a s vědeckými výsledky, které dokázaly integrovat přístupy několika disciplín. Vergote přistupoval k definicím, symbolům a rituálům ze sféry, která vznikla sloučením praktických oblastí psychologie, teologie a nábožensky orientované pedagogiky. Pro rozlišení zdravých a chorobných forem náboženství vypracoval systém kritérií, zdůrazňoval však, že podmínkou úspěšného zásahu je odpovídající připravenost odborníků. Vergoteho texty se považují za neopomenutelné pramenné práce pro odbornou činnost na pomezí psychologie a teologie.

Klíčová výrazy: psychologie, teologie, psychologie náboženství, klinická psychologie náboženství, týmová práce, hranice kompetencí, psychoanalýza, empirické bádání, prezentace Boha, sociokulturní vymezení

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (s. 59)

Mentální hygiena, vlastní obraz a obraz vlastních rodičů pubertální mládeže: Byl proveden výzkum vztahů mezi vlastním obrazem, definovaným interpersonální teorií a strukturální analýzou sociálního chování (Structural Analysis of Social Behavior; SASB; Benjamin), mezi obrazem vytvořeným o rodičích resp. mezi problémy internalizace a externalizace, určenými stupnicí na škále vlastního hodnocení mládeže podle Achenbacha (Youth Self-Report; YSR). Vzorek tvořilo 199 klinicky dospívajících (92 chlapců a 107 děvčat) ve věku mezi 13 a 17 rokem. Regresivní analýzy prokázaly, že vzorce propojující mentálně hygienické problémy s vlastním obrazem resp. s obrazem vytvořeným o rodičích, jsou odlišné v případě chlapců a děvčat. U děvčat se problémy internalizace daly odhadovat nejspíše na základě některých aspektů vlastního obrazu, zatímco u chlapců mnohem větší roli hrálo chování rodičů. Na problémy externalizace měly u děvčat významný vliv výčitky vůči sobě, podprůměrně silná spokojenost sama se sebou a vzor rodičovského provinění, zatímco u chlapců hrály významnou roli zanedbávání se, nízká autonomie vlastního já a vzor nejisté rodičovské lásky. Výsledky osvětlují, že zranitelnost děvčat a chlapců představuje rozličný rizikový faktor z hlediska problémů mentální hygieny.

Klíčová výrazy: pubertální věk, mentální hygiena, obraz vlastního já, obraz vytvořený o rodičích, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (s. 77)

Charitativní činnost maďarských historických křesťanských církví v době komunizmu a její vliv na církevní charitativní činnost v postkomunistické éře, 1. část: Dvoudílná studie analyzuje charitativní činnost maďarských historických křesťanských církví v době komunizmu nejen z investigativního a popisného pohledu, nýbrž i s výhledem na otázku míry vlivu této činnosti na postkomunistickou církevní charitativní činnost. To nezbytně vyžaduje také krátkou charakteristiku otázky, jakého druhu a jakého rozsahu byla charitativní činnost katolické, kalvinistické a evangelické církve před převzetím moci komunisty. Podstatná část církevních sociálních zařízení se v letech po druhé světové válce ocitla pod státní správou, jejich noví zaměstnanci své úkoly vnímali pouze jako příležitost k výdělku a postrádali pocit závazku vůči své službě. Je zřetelné, jak se politika státního socialismu snažila charitu a diakonii využívat ke svému záměru utlumení církevního a duchovního života. Tomuto cíli sloužila opatření, na jejichž základě mohly v církevních rukách zůstávat pouze takové instituce, kde nebyl vůbec žádný nebo jen zcela nepatrný prostor k misijní činnosti. Partnery státní moci se stávali i ti církevní vůdcové, kteří se přizpůsobením se oficiálním požadavkům pokoušeli zajistit své přežití. Krokem vpřed bylo, když špatně placené pracovní pozice ve státem provozovaných sociálních zařízeních, představující těžkou práci a vyžadující vnitřní angažovanost, byly naplněny školenými a vhodnými pracovními silami na základě církevních doporučení a nominací. V éře diktatury byla farní a kongregační charitativní činnost výrazně utlumena. U všech tří církví lze vypozorovat snahu, aby v obnovené charitativní činnosti po pádu diktátorského režimu, kterou nutně musel zasáhnout proces institucionalizace, zůstal zachován duchovní a charizmatický aspekt. Analýza představuje také několik příkladů, které upozorňují na nástrahy udržování kontaktů s postkomunistickým státem. První část studie představuje možnosti činnosti služeb, napojených na protestantské církve, odděleně v případě kalvinistické a evangelické církve. Dru-

há část přináší charakteristiku podmínek existence katolické charity v letech diktatury, vypracovanou podle stejných kritérií včetně výhledu na poměry éry před 2. světovou válkou resp. změněné příležitosti doby po změně režimu v roce 1989.

Klíčová výrazy: diakonie, Maďarsko, komunizmus, státní socialismu, diktatura, dějiny, přehled, pomocné povolání, institucionalizace, místní aktivity, vztahy církve a státu

SIAMAK KHODARAHIMI (s. 99)

Souvislosti náchylnosti k psychopatické deviaci a psychopatologie ve vzorku dospívající mládeže a mladých lidí z Iránu: pohlavní rozdíly a prediktory: Předložená studie zkoumá souvislosti psychopatické deviace a psychopatologie respektive jejich případné pohlavní odlišnosti na vzorku íránské mládeže a dospívajících. Vzorek je tvořen 106 náhodně ve městě Eghlid v provincii Fars vybranými dospívajícími (55 děvčat a 51 chlapců), resp. 94 mladými lidmi (45 žen a 49 mužů). Na základě evoluční psychopatologie a související odborné literatury jsme se domnívali, že může existovat souvislost mezi psychopatologií a náchylností k psychopatické deviaci v okruhu dospívajících a mladých lidí. Při výzkumu se používal jeden demografický dotazník, 4. škála osobnostního testu Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI-2) respektive škála Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R). Podle vyhodnocení lze prokázat lineární souvislost mezi náchylností k psychopatické deviaci a psychopatologickými ukazateli v případě dospívajících a mladých lidí. Lze rozeznat signifikantní pozitivní korelační součinitele mezi náchylností k psychopatické deviaci a psychopatologickými ukazateli, jako jsou např. somatizace, nutkavost, úzkost, interpersonální citlivost, agrese, fobie, paranoia, psychóza, atypické faktory a dále celá škála SCL–90–R. Současně je třeba zvláště zdůraznit jakožto nový výsledek na poli takového výzkumu signifikantní korelaci mezi náchylností k psychopatické deviaci a somatizací respektive fobií v určitém smyslu. V průběhu variantní analýzy s vícero proměnnými, kde nezávislými proměnnými jsou pohlaví, věková skupina a interakce pohlaví-věk a závislými proměnnými jsou náchylnost k psychopatické deviaci a psychopatologické ukazatele, se jednoznačně prokázalo, že tyto činitele z pohledu závislých proměnných nehrají významnější roli. Nakonec vícenásobná regresivní analýza prokázala, že náchylnost k psychopatické deviaci lze předpovídat u děvčat na základě paranoidních představ, u chlapců na základě somatizace a agrese, u vzorku dospívajících na základě somatizace, u vzorku mladých lidí na základě deprese respektive v celém vzorku na základě somatizace.

Klíčová výrazy: psychopatie, somatizace, nutkavost, úzkost, interpersonální citlivost, agrese, fobie, paranoia, psychóza, dospívající, mladí lidé.

ENGLISH ABSTRACTS
ENGLISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRACTS

FRANK LASOGGA (p. 3)

Emergency Counsellors in Germany: Since the mid-90s, emergency counsellors in Germany have often assumed the support of persons that are more severely affected by an emergency and require emergency counselling. This group of people who need further emergency support includes people who are directly affected by the emergency, but also persons that are affected indirectly, affiliated, eye-witnesses and causers. Within the framework of these chores, emergency counsellors deliver for example in cooperation with the local police death notices or support parents whose child has died unexpectedly. The support of the direct and indirect emergency victims is basically carried out in their own homes. This requires particular sensitivity of the emergency counsellors, since they are welcomed as guests, but at the same time have to conduct the setting. Emergency counsellors are summoned in emergencies that record dead and dying persons. The central offices of the fire brigade alert the emergency counsellors, but the task forces in situ may also request emergency counsellors. The cooperation of emergency counsellors and other task forces such as police or rescue services is established to a large extent. However, the cooperation is not performed very easily, which is due to various reasons such as the heterogeneous organisational structures of the individual task forces. A catastrophe constitutes a particular challenge to emergency counsellors as decisions have to be undertaken under time pressure and with a lack of resources. Victims of emergencies may be exposed to extreme stress, which can be distinguished into physiological stress like pain and psychological stress such as loss of control. The consequences resulting from the experienced stress are determined by biological, sociographic and psychological facilitating variables, which may function in a reinforcing or relieving fashion. The assigned jobs of task forces and the behaviour of emergency counsellors further influence the consequences of emergencies. Thus, the reactions and consequences of emergencies may vary to a large extent. The support of people affected by emergencies comprises usually one session, which may vary in length. If required, contacts to professionals should be established. The work of emergency counsellors is characterised by the activation of the emergency victim's inner and outer resources. A further important step is the education in psychological matters for directly and indirectly affected people. The prerequisite for a professional course of action is a good training for emergency counsellors. In the future the goal is to have a uniform nationwide training. Quality checks and evaluations should be carried out for the work of emergency counsellors. In addition, the alerting of emergency counsellors should be embedded into emergency schemes.

Keywords: emergency counsellor, people affected by emergencies, stress, facilitating variables, emergency counselling, support, death, cooperation, resources, education in psychological matters, training

ANDREAS WITTRAHM (p. 25)

Mental Health in Social Organisations: An organisation is a social arrangement which pursues collective goals and controls its own performance in structure and processes. Such organisations do not function in a vacuum: they all try to realise their goals depending on external conditions on the one hand and the professional and personal resources of their members on the other hand. If these do not fit, organisations often ask too much of the women and men they employ – mental diseases and demoralisation might follow such a permanent strain. By example of welfare-organisations primarily in Central Europe where the social framework is changing, the research identifies the mechanisms that menace employees' mental health. It examines the values, goals and structures that do not lose sight of the mental health of employees and provide them active protection. First, this includes organisational ethics that ensure the organisation's goals are transparent and the paths leading to the implementation of the goals are subject to open discussion whenever external factors change. Second, organisations sensitive to issues of mental hygiene are also characterised by structures that involve their members and their employees in the discussion that identifies the best way for their organisation to carry out its goals. Third, an organisation that is well-designed from a mental hygiene aspect employs a personal development strategy that harmonises individual skills with the expectations towards the various roles and positions. And fourth, the prevention of mental diseases in social work demands for all members the chance of guided self-reflection concerning their roles and purposes as well as their participation in their team and in the whole organisation.

Keywords: burnout-syndrome, burnout, vision of the future, organisation, organisational ethics, human resources development, resources, mental health, social issues, values, charitable organisations

THEODÓRA TOMCSÁNYI (p. 45)

Antoine Vergote, Founder of the Empirical and Psychoanalytical Approach in the Psychology of Religion: The monograph introduces the reader to the psychology of religion through the work of Antoine Vergote, a theoretician who has influenced the development of this discipline in Europe in fundamental ways for several decades. Behind the iron curtain, the importance of a psychology of religion was suppressed and its cultivation banished from the scope of research. On the solid basis of his life's work and of his psychoanalytically oriented pioneering research, Vergote now presents the Hungarian reader with empirical methods of studying various cases, his preliminary considerations, and the results of his investigations supported by his insight into several disciplines. Vergote approaches definitions, symbols, and rituals from a wide theoretical foundation making use of different fields such as psychology, theology, and a religiously based and practically oriented pedagogy. While the author has developed a system of criteria to distinguish between healthy and pathological forms of religious practices, he points out that the adequate training of the practitioner is key to a successful treatment. Vergote's works are now an indispensable resource for any research in the field connecting psychology and theology.

Keywords: psychology, theology, psychology of religion, clinical psychology of religion, teamwork, limits of competence, psychoanalysis, empirical research, representations of god, sociocultural determination

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (p. 59)

Adolescents' Mental Health and Their Images of Self and Parents: The relation between images of self and parents as defined in interpersonal theory and by the Structural Analysis of Social Behaviour (Benjamin), and internalising and externalising problems, as defined by the Youth Self-Report (Achenbach) was studied in a sample of 199 non-clinical adolescents (92 boys and 107 girls) aged between 13 and 17 years. Regression analyses showed that the pattern relating images of self and parents to mental health problems was different for boys and girls. Internalising problems for girls were best predicted from aspects of their self-image while for boys parental behaviour played a larger role. A pattern of self-blame and lower self-affirmation together with parental blame was important for girls' externalising problems and a pattern of self-neglect and low self-autonomy and an uncertainty of parental love were important for boys externalising problems. Results emphasise that boys and girls have different kinds of vulnerabilities as risk factors for mental health problems.

Keywords: adolescence, mental health, image of self, image of parents, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (p. 77)

Charitable Activities of Hungarian Historical Christian Churches during Communism, and Their Effects on Post-Communist Charitable Church Activities, Part 1: In addition to assessing charitable activities of Hungarian historical Christian churches during communism from a fact-finding, descriptive angle, this two-part study also provides a view of what effects this has on post-communist charitable church activities. Understandably, this necessitates a brief overview of the types and volume of charitable activities carried out by the catholic, reformed and evangelical churches prior to the communist power grab. In the years following the Second World War, the majority of social institutions run by the church came under state control, with new employees often looking upon the tasks they were to carry out only as a way of making a living, and lacking a commitment to the service they were to perform. The way in which state socialist politics strove to use charity and diaconate in their efforts aimed at wasting church and faith can be clearly observed. The measures, according to which practically only institutions where missionary work was impossible or possible only to a minor degree could remain in church hands, also served this end. Church leaders who tried to ensure survival by adhering to the official line, also partly became partners to the state. It is considered a step forward, when badly paid positions requiring hard work and commitment at social institutions run by the state were filled by qualified and able labour based on church recommendations and nominations. During the period of dictatorship, charitable activities by congregations and parishes also experienced a strong setback. Following the collapse of communism, all three churches displayed an intention of reviving their charitable activities by maintaining spirituality and charisma despite a necessary institutionalisation process and strict professionalism. The analysis also pinpoints some cases that highlight the pitfalls of relations with the post-communist state. The first half of the study presents the operation of helping services linked to protestant churches, with the reformed and evangelical churches discussed separately. The second part provides an overview of the conditions of catholic charity during the years of dictatorship, using similar considerations, and also has a look at the times before the Second World War and the changed circumstances following the 1989 fall of communism.

Keywords: diaconate, Hungary, communism, state socialism, dictatorship, history, retrospect, helping profession, institutionalisation, local initiative, church-state relations

SIAMAK KHODARAHIMI (p. 99)

Psychopathic Deviate Tendency and Psychopathology Relationships in an Iranian Adolescents and Youth Sample: Gender Differences and Predictors: The present study examines psychopathic deviate tendency and psychopathology relationships and the possible gender differences in them in an Iranian adolescents and youth sample. The sample included 106 adolescents (55 females and 51 males) and 94 youth (45 females and 49 males) that were randomly selected from Eghlid city, Fars province, Iran. We speculated a possible linkage between psychopathology and psychopathic deviate tendency among adolescents and youth on the basis of developmental psychopathology and related literature. A demographic questionnaire, the Minnesota Multiphasic Personality Inventory–2, scale–4, and the Symptom Check List 90 Revised were used in this study. Analysis indicated that psychopathic deviate tendency and psychopathology indices were linearly related in adolescents and youth. There are significant positive correlation coefficients between the psychopathic deviate tendency and psychopathology including somatisation, obsessive-compulsive disorder, anxiety, interpersonal sensitivity, aggression, phobia, paranoid ideation, psychosis, atypical factors and SCL–90–R. However, significant correlations between psychopathic deviate tendency, somatisation and phobia are elements that give a new insight into this research. A multivariate analysis of variance conducted by gender, age group and gender-age group interaction as independents and the psychopathic deviate tendency and psychopathology indices as dependents variables that reject their significant effects in both dependents' variables. Finally, the multiple regressions indicated that paranoid ideations, somatisation and aggression, somatisation, depression, and somatisation predict psychopathic deviate tendency in females, males, adolescence, youth, and total sample respectively.

Keywords: psychopathic, somatisation, obsessive-compulsive, anxiety, interpersonal sensitivity, aggression, phobia, paranoid, psychosis, adolescents, youth

GERMAN ABSTRACTS
DEUTSCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ZUSAMMENFASSUNGEN

FRANK LASOGGA (S. 3)

Notfallseelsorger in der BRD: In Deutschland übernehmen seit Mitte der 90er Jahre Notfallseelsorger häufig die Betreuung von Personen, die durch einen Notfall stärker beeinträchtigt sind und psychosoziale Notfallhilfe benötigen. Zu diesen Notfallopfern gehören die direkten Notfallopfer, aber auch indirekte Notfallopfer wie Angehörige, Augenzeugen und Verursacher. Im Rahmen dieser Aufgabe überbringen Notfallseelsorger beispielsweise gemeinsam mit der Polizei eine Todesnachricht oder betreuen Eltern, deren Kind plötzlich verstorben ist. Diese Betreuung der direkten und indirekten Notfallopfer erfolgt überwiegend in der Wohnung der Betroffenen. Dies erfordert eine besondere Sensibilität der Notfallseelsorger, da sie einerseits als Gast kommen, andererseits die Führung in diesem Setting übernehmen müssen. Notfallseelsorger werden insbesondere häufig zu Notfällen gerufen, bei denen Tote oder Sterbende zu verzeichnen sind. Die Alarmierung erfolgt meist über die Leitstelle der Feuerwehren, aber auch die Einsatzkräfte vor Ort können Notfallseelsorger nachalarmieren. Die Zusammenarbeit von Notfallseelsorgern mit anderen Helfergruppen wie Polizei, Rettungsdienste etc. ist inzwischen weitgehend etabliert, allerdings gestaltet sie sich aus diversen Gründen, wie etwa einer unterschiedlichen Organisationskultur nicht immer ganz einfach. Als extrem schwierig stellt sich die Arbeit von Notfallseelsorgern im Großschadensfall dar, da unter großem Zeitdruck und mit zunächst mangelnden Ressourcen schnell weit reichende Entscheidungen gefällt werden müssen. Notfallopfer können sehr starken Belastungen ausgesetzt sein, wobei zwischen physiologischen Belastungen wie Schmerzen und psychologischen Belastungen wie Kontrollverlust zu unterscheiden ist. Mitentscheidend für die Folgen sind neben den Belastungen biologische, soziographische und psychologische Moderatorvariablen, die die Belastungen mildern, aber auch verstärken können. Auch die Arbeit der Helfergruppen und damit das Verhalten von Notfallseelsorgern hat einen wesentlichen Einfluss auf die Folgen von Notfällen. Dementsprechend fallen auch die Reaktionen und Folgen von Notfällen völlig unterschiedlich aus. Die Betreuung von Notfallopfern besteht in der Regel aus einem einmaligen Kontakt, allerdings mit sehr unterschiedlicher Dauer. Dann sollte, falls notwendig, eine Weiterverweisung an Fachkräfte oder Gemeindeseelsorger erfolgen. Die Arbeit von Notfallseelsorgern sieht so aus, dass sie beispielsweise die inneren und äußeren Ressourcen von Notfallopfern aktivieren. Außerdem spielt die Psychoedukation bei direkten und indirekten Notfallopfern eine sehr wichtige Rolle. Notwendig für eine professionelle Arbeit ist eine gute Ausbildung, die auch zukünftig bundesweit einheitlich erfolgen sollte. Auch sollte eine Qualitätskontrolle und Evaluierung der Arbeit von Notfallseelsorgern erfolgen, und sie sollten verbindlich in Alarmierungspläne eingebunden werden.

Schlüsselbegriffe: Notfallseelsorger, Notfallopfer, Belastungen, Moderatorvariablen, Folgen, psychosoziale Notfallhilfe, Betreuung, Tod, Zusammenarbeit, Ressourcen, Psychoedukation, Ausbildung

ANDREAS WITTRAHM (S. 25)

Mentalhygiene in Organisationen: Organisationen sind Zusammenschlüsse von Menschen, die sich Strukturen geben und Prozesse beschreiben, um gemeinsam und arbeitsteilig Ziele zu erreichen. Organisationen handeln nicht im luftleeren Raum: Sie streben die Verwirklichung ihrer Ziele unter gegebenen äußeren Bedingungen mit gegebenen Ressourcen ihrer Mitglieder bzw. Mitarbeiter an. Besonders, wenn sich die äußeren Gegebenheiten wandeln, besteht die Gefahr, dass Organisationen unter Druck geraten, ihre Ziele unter Bedingungen zu realisieren, die die Mitglieder überfordern und krank machen. Die Untersuchung zeigt am Beispiel von Organisationen des Sozialwesens, die zumindest in Mitteleuropa genau einer solchen Veränderung der gesellschaftlichen Rahmenbedingungen ausgesetzt sind, auf, welche Mechanismen die Mentalhygiene der Organisationsmitglieder gefährden und welche Werte, Ziele und Strukturen in Organisationen gewährleisten können, dass die seelische Gesundheit der Mitglieder im Blick bleibt und aktiv durch die Organisation geschützt und unterstützt wird. Dazu gehört eine Organisationsethik, die die Ziele der Organisation offen legt und die Wege zur Realisierung dieser Ziele unter sich wandelnden Bedingungen jeweils neu auf den Prüfstand stellt. Weiterhin zeichnet sich die mentalhygienisch sensible Organisation durch Strukturen aus, die die Mitglieder an der Suche nach der jeweils bestmöglichen Verwirklichung der Organisationsziele beteiligen. Zum Dritten betreibt die mentalhygienisch gut aufgestellte Organisation eine Personalentwicklung, die die Ressourcen der Mitglieder und die Anforderungen in den verschiedenen Rollen und Positionen aktiv in Übereinstimmung bringt. Und schließlich gehört zur mentalhygienischen Vorsorge, den Mitgliedern qualifizierte Angebote zur Selbstreflexion in der jeweiligen Rolle und Aufgabe, im Team und in der Gesamtorganisation zu eröffnen.

Schlüsselbegriffe: Burn-out-Syndrom, Ausbrennung, Leitbilder, Organisation, Organisationsethik, Personalentwicklung, Ressourcen, seelische Gesundheit, Sozialwesen, Werte, Wohlfahrtsorganisationen

TEODÓRA TOMCSÁNYI (S. 45)

Antoine Vergote, der Begründer des empirischen und psychoanalytischen Ansatzes der Religionspsychologie: Die Abhandlung gibt anhand der jahrzehntelangen Arbeit von Antoine Vergote, die einen großen Einfluss auf die Entwicklung der Religionspsychologie in Europa hatte, einen Einblick in dieses Wissenschaftsgebiet, das bislang infolge der langen Isolation nur wenig Bedeutung im ungarischen Wissenschaftsbetrieb erlangt hat. Mit Hilfe des auf einer breiten theoretischen Basis ruhenden Lebenswerkes von Vergote und seiner psychoanalytisch ausgerichteten Arbeit, die eine neue Schulrichtung begründete, stellt sie die vielfältigen, auf empirischen Untersuchungen basierenden wissenschaftlichen Methoden, die im Vorfeld angestellten Überlegungen und die die Ansätze mehrerer Disziplinen integrierenden wissenschaftlichen Ergebnisse des Pioniers der Religionspsychologie dar. Vergotes Betrachtung der Definitionen, Symbole und Rituale basiert auf einer Verbindung der Praxisfelder von Psychologie, Theologie und religiös motivierter Pädagogik. Er hat ein Kriteriensystem für die Unterscheidung zwischen gesunder und pathologischer Religiosität erarbeitet, wobei er aber betont, dass eine erfolgreiche Intervention eine entsprechende Kompetenz der Fachkraft voraussetzt. Das Werk von Vergote zählt zu den unverzichtbaren Quellen einer Tätigkeit im Grenzbereich von Psychologie und Theologie.

Schlüsselbegriffe: Psychologie, Theologie, Religionspsychologie, klinische Religionspsychologie, Teamarbeit, Kompetenzgrenzen, Psychoanalyse, empirische Forschung, Repräsentation Gottes, soziokulturelle Determination

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (S. 59)

Mentalhygiene, Selbstbild und Elternbild bei Teenagern: Untersucht wurden das mittels der interpersonalen Theorie und der Strukturanalyse sozialen Verhaltens (*Structural Analysis of Social Behavior; SASB; Benjamin*) bestimmte Selbstbild und das Elternbild sowie der mittels der Achenbach-Skala zur Selbstbeurteilung (*Youth Self-Report; YSR*) bestimmte Zusammenhang zwischen Internalisierungs- und Externalisierungsproblemen anhand einer Stichprobe von 199 (92 Jungen, 107 Mädchen) 13 bis 17 Jahre alten klinisch nicht auffälligen Teenagern. Die Regressionsanalysen zeigten, dass es bezüglich des Zusammenhangs von Selbst- und Elternbild mit mentalhygienischen Problemen Unterschiede zwischen Mädchen und Jungen gibt. Internalisierungsprobleme ließen sich bei Mädchen am ehesten aufgrund einzelner Aspekte des Selbstbildes vorhersagen, während bei den Jungen das Verhalten der Eltern eine größere Rolle spielte. Bei den Externalisierungsproblemen waren bei den Mädchen die Faktoren Selbstbeschuldigung, unterdurchschnittliche Selbstbejahung und Beschuldigung der Eltern von großem Einfluss, während bei den Jungen Selbstvernachlässigung, niedrige Selbstautonomie und unsichere elterliche Zuneigung besonders bedeutend waren. Die Ergebnisse machen deutlich, dass die Verletzlichkeit von Jungen und von Mädchen vom Gesichtspunkt mentalhygienischer Probleme her unterschiedliche Risikofaktoren darstellen.

Schlüsselbegriffe: Pubertät, Metalhygiene, Selbstbild, Elternbild, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (S. 77)

Die karitative Tätigkeit der traditionellen christlichen Kirchen in Ungarn während des Kommunismus und ihre Wirkung auf die kirchliche Wohltätigkeit im Postkommunismus, Teil 1: Die aus zwei Teilen bestehende Studie analysiert die karitative Tätigkeit der traditionellen christlichen Kirchen in Ungarn während des Kommunismus. Dabei werden nicht nur die Fakten aufgedeckt und beschrieben, sondern es erfolgt auch ein Ausblick auf die Wirkung dieser Tätigkeit auf die karitative Tätigkeit der Kirchen im Postkommunismus. Dieser erfordert unbedingt auch eine kurze Erörterung der Frage nach Art und Umfang der karitativen Tätigkeit der katholischen, reformierten und evangelischen Kirche vor der kommunistischen Machtergreifung. Ein Großteil der kirchlichen sozialen Institutionen gelangte nach dem Zweiten Weltkrieg unter staatliche Verwaltung, die neuen Mitarbeiter betrachteten die Erfüllung ihrer Aufgaben als reinen Broterwerb, ihnen fehlte das Engagement für ihren Dienst. Es war klar erkennbar, wie die staatssozialistische Politik die Caritas und die Diakonie für ihre Kirchen und Religion zerstörenden Bemühungen zu nutzen versuchte. Dies war das Ziel der Maßnahmen, die dazu führten, dass fast nur solche Einrichtungen in konfessioneller Hand bleiben konnten, in denen es keinerlei oder nur sehr geringe Möglichkeiten zur Mission gab. Auch die kirchlichen Führungspersonen, die das Überleben durch Erfüllung der Erwartungen von Seiten der Behörden zu sichern versuchten, wurden teilweise zu Partnern der Staatsmacht. Es bedeutete einen Fort-

schritt, als die Stellen in den staatlichen sozialen Einrichtungen, die schlecht bezahlt und mit schwieriger Arbeit verbunden waren und viel Engagement verlangten, auf Grundlage von Empfehlungen und Nominierungen der Kirche mit ausgebildeten und fähigen Arbeitskräften besetzt wurden. Während der Zeit der Diktatur war die karitative Tätigkeit in den Gemeinden und Pfarreien nämlich stark zurückgedrängt worden. Bei allen drei Kirchen ist die Absicht zu erkennen, sich in ihrer nach der Zeit der Diktatur neu erstehenden karitativen Tätigkeit trotz des notwendigerweise eintretenden Institutionalisierungsprozesses und strikter Professionalität ihre Gesinnung und ihr Charisma zu bewahren. Die Analyse weist auch auf einige Fälle hin, die das Augenmerk auf Stolpersteine im Kontakt mit dem postkommunistischen Staat lenken. Im ersten Teil der Studie werden die Arbeitsmöglichkeiten der den protestantischen Kirchen angehörenden Hilfsdienste vorgestellt, wobei die reformierte und die evangelische Kirche separat behandelt wird. Der zweite Teil gibt nach ähnlichen Gesichtspunkten einen Überblick über die Existenzbedingungen der katholischen Caritas in den Jahren der kommunistischen Diktatur, bezieht aber auch die Zeit vor dem Zweiten Weltkrieg und die veränderten Möglichkeiten nach der Wende von 1989 mit ein.

Schlüsselbegriffe: Diakonie, Ungarn, Kommunismus, Staatssozialismus, Diktatur, Geschichte, Rückblick, helfender Beruf, Institutionalisierung, lokale Initiative, Beziehung zwischen Kirche und Staat

SIAMAK KHODARAHIMI (S. 99)

Zusammenhänge zwischen psychopathischer Neigung zu Devianz und Psychopathologie bei einer Stichprobe von iranischen Jugendlichen und jungen Erwachsenen: Geschlechtsspezifische Unterschiede und Prädiktoren: Die vorliegende Studie untersucht die Zusammenhänge zwischen psychopathischer Devianz und Psychopathologie und mögliche geschlechtsspezifische Unterschiede bei einer Stichprobe von iranischen Jugendlichen und jungen Erwachsenen. Die Stichprobe bestand aus 106 in der iranischen Stadt Eghlid in der Provinz Fars zufällig ausgewählten Jugendlichen (55 Mädchen und 51 Jungen) sowie 94 jungen Erwachsenen (45 Frauen und 49 Männer). Aufgrund der Erkenntnisse der Entwicklungspsychopathologie und der einschlägigen Literatur nahmen wir an, dass bei Jugendlichen und jungen Erwachsenen ein Zusammenhang zwischen Psychopathologie und der Neigung zu psychopathischer Devianz bestehen könnte. Bei der Untersuchung wurden ein demographischer Fragebogen, die 4. Skala des Persönlichkeitstests *Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI–2)* sowie die Skala des *Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R)* verwendet. Die Analyse ergab, dass bei Jugendlichen und jungen Erwachsenen ein linearer Zusammenhang zwischen Neigung zu psychopathischer Devianz und psychopathologischen Faktoren besteht. Signifikant positive Korrelationskoeffizienten sind zu finden für psychopathische Neigung zu Devianz und psychopathologische Faktoren wie Somatisierung, Zwang, Angst, interpersonale Sensibilität, Aggression, Phobie, Paranoia, Psychose, atypische Faktoren bzw. die gesamte SCL–90–R-Skala. Als neues Ergebnis in diesem Forschungsbereich besonders hervorzuheben ist die Korrelation zwischen Neigung zu psychopathischer Devianz und Somatisierung bzw. Phobie. Bei der multivarianten Varianzanalyse, bei der als unabhängige Variablen das Geschlecht, die Altersgruppe sowie die Interaktion zwischen Geschlecht und Altersgruppe, als abhängige Variablen die Neigung zu psychopathischer Devianz und die psychopathologischen Parameter verwendet wurden, ergab sich eindeutig, dass diese Faktoren keine wesentli-

che Rolle bezüglich einer der abhängigen Variablen spielten. Des Weiteren zeigte die multiple Regressionsanalyse, dass die Neigung zu psychopathischer Devianz bei den Mädchen anhand paranoider Denkinhalte, bei den Jungen anhand von Somatisierung und Aggression, bei den Jugendlichen anhand von Somatisierung, bei den jungen Erwachsenen anhand von Depression und in der Gesamtstichprobe anhand von Somatisierung vorherzusagen ist.

Schlüsselbegriffe: Psychopathie, Somatisierung, Zwang, Angst, interpersonale Sensibilität, Aggression, Phobie, Psychose, Jugendliche, junge Erwachsene.

HUNGARIAN ABSTRACTS
UNGARISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ÖSSZEFOGLALÓK

FRANK LASOGGA (3. o.)

Baleseti lelki gondozók a Német Szövetségi Köztársaságban: Németországban a kilencvenes évek közepe óta baleseti lelki gondozók gyakran részt vállalnak olyan személyek gondozásában, akik szükségállapotban erősen cselekvésképtelen állapotba kerültek és pszichológiai elsősegélyre szorulnak. Ezekhez a szükségállapotban lévőkhöz tartoznak a szükségállapot (baleset) közvetlen áldozatai vagy a közvetett áldozatok, mint a hozzátartozók, szemtanúk és a baleset okozói is. A feladat keretei között a baleseti lelki gondozók – a rendőrséggel közösen – például részt vesznek az elhunyt hozzátartozóinak értesítésében, vagy gondoskodnak azokról a szülőkről, akiknek gyermeke hirtelen meghalt. A közvetlen vagy közvetett áldozatok ellátása a legtöbb esetben az érintettek lakásán történik. Ez a tény különleges érzékenységet követel a lelki gondozótól, egyrészt, mert vendégként van jelen, másrészt, mert ebben a helyzetben az irányítást is magára kell vállalnia. Különösen gyakran hívnak segítségül baleseti lelki gondozókat olyan esetekhez, amelyeknél halálesetről vagy haldoklókról van szó. A riasztás legtöbb esetben a tűzoltóság központi irányítóállomásán keresztül történik, de a helyszínre érkező alakulat közvetlenül is értesítheti a lelki gondozót. A lelki gondozók együttműködése az egyéb mentőalakulattal, mint a rendőrséggel, mentőkkel stb. ma már messzemenően kialakult, bár különböző okokból, mint pl. az eltérő szervezeti kultúra, nem minden esetben egészen egyszerű. A baleseti lelki gondozók munkája különösen nagyobb baleseteknél ütközik nehézségekbe, amikor is rendkívül rövid idő alatt, részben hiányos források segítségével kell gyorsan és hosszú időre kiható döntéseket hozniuk. Előfordulhat, hogy egy baleset áldozatai rendkívül erős terhelésnek vannak kitéve, amelyeknél különbséget kell tenni a fizikai fájdalmak, valamint a lelki, pszichológiai terhelés, mint pl. az önkontroll elvesztése között. A következményekhez különböző egyéb tényezők is hozzájárulhatnak, mint biológiai, szociográfiai és pszichológiai változók, amelyek a terhelést enyhíthetik, de erősíthetik is. Az elsősegélyt ellátó csoportok munkája, valamint a lelki gondozók viselkedése is jelentős befolyással van a szükséghelyzet következményeire. Ennek megfelelően a balesetek utáni reakciók és a következmények is teljesen különbözők lehetnek. A baleset áldozatairól való gondoskodás rendszerint a kapcsolatteremtésből áll, amelynek időtartama azonban igen különböző hosszúságú lehet. Ezután, szükség esetén, szakemberek vagy a gyülekezeti lelkész felé kell továbbítani az illetőt. A baleseti lelki gondozó munkája például abból áll, hogy aktiválja a baleset áldozatának belső és külső erőforrásait. Ezen túlmenően azonban a közvetlen és közvetett áldozatoknál a pszichés nevelés is nagyon fontos szerepet játszik. A professzionális munkához elkerülhetetlen a jó szakmai kiképzés, aminek az elkövetkező időben is az egész országra nézve egységesnek kell lennie. A baleseti lelki gondozók munkájának minőségi ellenőrzése és kiértékelése fontos feladat, és ezeknek a riasztási tervekbe történő kötelező jellegű beépítése elkerülhetetlen.

Kulcsszavak: baleseti lelki gondozó, a baleset áldozata, terhelések, módosító változók, következmények, pszichológiai elsősegély, gondozás, halál, együttműködés, források, pszichológiai nevelés, kiképzés

ANDREAS WITTRAHM (25. o.)

Mentálhigiéné társadalmi szervezetekben: A szervezetek, organizációk olyan emberek által létrehozott szövetségek, melyek közös céljaik elérése érdekében struktúrákat hoznak létre és a célokkal összefüggő munkafolyamatokat szabályozzák. Az ilyen szervezetek nem légüres térben működnek: céljaik megvalósítását az adott külső feltételek mellett, tagjaik és munkatársaik adott pénzügyi és egyéb forrásaik segítségével kívánják elérni. Fennáll azonban a veszély, hogy külső feltételek megváltozásának nyomására a szervezetek tagjai céljaik megvalósítása során magas és megterhelő követelményekkel kerülnek szembe és megbetegednek. A tanulmány, szociális téren működő szervezetek példáján keresztül, különösen a társadalmi keretfeltételek változásainak kitett Közép-Európában, rámutat azokra a mechanizmusokra, amelyek veszélyeztetik a munkatársak mentálhigiénés állapotát. Vizsgálja, hogy melyek azok az értékek, célok és struktúrák, amelyek a munkatársak lelki egészségét nem veszítik szem elől, és aktív védelmüket biztosítják. Ehhez hozzátartozik egy olyan szervezeti etika, amely a szervezet céljait átláthatóvá és az ezen célok megvalósításához vezető utakat a változó külső feltételek mellett újra és újra vizsgálat tárgyává teszi. Továbbá olyan struktúrák is jellemzők a mentálhigiénére érzékeny szervezetre, amelyek a munkatársakat bevonják szervezetük céljai lehető legjobb megvalósításának a megkeresésébe. Harmadrészt, a mentálhigiéné szempontjai szerint jól felépített szervezet olyan személyzeti fejlesztési stratégiát gyakorol, amelyik a tagok képességeit és a különböző szerepekkel és pozíciókkal szemben támasztott követelményeket összeegyezteti. Végül a mentálhigiénés gondoskodáshoz hozzátartozik a tagok számára – mindenkori szerepükben és munkájukban, a munkacsoportban és a teljes organizációban is – az önvizsgálatra nyújtott minősített lehetőség.

Kulcsszavak: Burnout-szindróma, kiégés, jövőkép, szervezet, szervezetetika, személyzeti fejlesztés, források, lelki egészség, szociális ügyek, értékek, jótékonysági szervezetek

TOMCSÁNYI TEODÓRA (45. o.)

Antoine Vergote, a vallás pszichológiája empirikus és pszichoanalitikus megközelítésének iskolateremtő alakja: A tanulmány Antoine Vergote több évtizedes, a vallás pszichológiájának európai fejlődésére nagy hatást gyakorló munkássága mentén ad betekintést ezen tudományterületbe, amely a hosszú elzártság következtében a magyar tudományos köztudatban csekély helyet kaphatott. Vergote széles elméleti háttérre támaszkodó életművén és pszichoanalitikus irányultságú iskolaalapító munkásságán keresztül ismertet meg a valláspszichológia úttörőjének sokszínű, empirikus kutatásokon alapuló tudományos módszereivel, előzetes megfontolásaival és több diszciplína megközelítését is integrálni tudó tudományos eredményeivel. Vergote a definíciókat, szimbólumokat, rituálékat olyan területről kiindulva közelítette meg, amely a pszichológia, a teológia és a vallásos elköteleződésű pedagógia gyakorlati terület egymáshoz kapcsolásából született. A vallás egészséges és beteges formáinak elkülönítéséhez krité-

riumrendszert dolgozott ki, hangsúlyozza azonban, hogy az eredményes beavatkozás feltétele a szakember megfelelő felkészültsége. Vergote írásai a pszichológia és teológia határterületi műveléséhez elengedhetetlen forrásmunkának számítanak.

Kulcsszavak: pszichológia, teológia, valláslélektan, a vallás klinikai pszichológiája, teammunka, kompetenciahatárok, pszichoanalízis, empirikus kutatás, istenreprezentáció, szociokulturális meghatározottság

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (59. o.)

A kamaszok mentálhigiénéje, énképe, valamint szülőkről alkotott képe: Az interperszonális elmélet, illetve a szociális viselkedés strukturális analízise – Structural Analysis of Social Behavior; SASB (Benjamin) – által meghatározott énkép, valamint szülőkről alkotott kép és az Achenbach-féle ifjúsági önbeszámolási skála – Youth Self-Report; YSR – által meghatározott internalizálás és externalizálás problémái között fennálló kapcsolatot 199 (92 fiú, 107 lány), 13 és 17 év közötti, nem klinikai kamaszból álló mintán vizsgálták. A regressziós elemzések kimutatták, hogy az énképet, valamint a szülőkről alkotott képet mentálhigiénés problémákhoz kapcsoló minta eltérő volt fiúk és lányok esetén. Az internalizálás problémái lányoknál leginkább énképük egyes szempontjai alapján volt megjósolható, míg a fiúk esetében nagyobb szerepet játszott a szülői viselkedés. Az externalizálás problémáira lányoknál jelentős hatással volt az önhibáztatás, az átlagosnál alacsonyobb önigenlés és a szülői hibáztatás mintája, míg fiúk esetén az önhanyagolás, az alacsony én-autonómia és a bizonytalan szülői szeretet mintája bírt jelentőséggel. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a fiúk és lányok sebezhetősége más és más rizikófaktor a mentálhigiénés problémák szempontjából.

Kulcsszavak: serdülőkor, mentálhigiéné, énkép, szülőkép, SASB, YSR

TÖRÖK PÉTER, NAGY ISTVÁN & JOÓB MÁTÉ (77. o.)

A magyarországi történelmi keresztény egyházak kommunizmus alatti karitatív tevékenysége és annak kihatása a posztkommunista egyházi jótékonysági tevékenységre, 1. rész: A kétrészes tanulmány a magyar történelmi keresztény egyházak kommunizmus alatti karitatív tevékenységét elemzi nemcsak tényfeltáró, leíró szempontból, hanem kitekintéssel arra is, hogy annak milyen hatása van a posztkommunista egyházi jótékonysági tevékenységre. Ez szükségszerűen megköveteli annak rövid felvillantását is, hogy milyen és mekkora volumenű karitatív tevékenységet folytatott a katolikus, a református és az evangélikus egyház a kommunista hatalomátvétel előtt. Az egyházi szociális intézmények jelentős része a második világháborút követő években állami igazgatás alá került, új dolgozóik gyakran csupán pénzkeresetnek tekintették feladataik ellátását és hiányzott belőlük a szolgálatuk iránti elkötelezettség. Tetten érhető, miként igyekezett az államszocialista politika a karitászt és a diakóniát egyház- és hitéletsorvasztó törekvéseihez felhasználni. Ezt szolgálták azok az intézkedések, amelyek alapján szinte csak olyan intézmények maradhattak felekezeti kézben, ahol missziós tevékenységre egyáltalában nem vagy csak igen kis mértékben volt lehetőség. Az államhatalom partnereivé váltak részben azok az egyházi vezetők is, akik a hivatalos elvárásokhoz igazodva igyekeztek biztosítani a túlélést. Előrelépést jelentett, amikor állami fenntartású szociális intézmények rosz-

szul fizetett és nehéz munkával járó, elhivatottságot igénylő munkahelyeit töltötték fel képzett és rátermett munkaerővel egyházi javaslatok, jelölések alapján. A diktatúra idején ugyancsak erősen visszaszorult a gyülekezeti, egyházközségi jótékonysági tevékenység. Mindhárom egyháznál megfigyelhető az a szándék, hogy a diktatórikus rendszer után újjáéledő jótékonysági tevékenységükben a szükségszerűen jelentkező intézményesülési folyamat, szigorú szakmaiság ellenére is megőrizzék a lelkiséget, a karizmát. Az elemzés rámutat néhány olyan esetre is, amely a posztkommunista állammal való kapcsolattartás buktatóira hívja fel a figyelmet. A tanulmány első fele a protestáns egyházakhoz kötődő segítő szolgálatok működési lehetőségeit mutatja be külön-külön református és evangélikus vonatkozásban. A második rész a katolikus karitász létezési körülményeit tekinti át a diktatúra éveiben, hasonló szempontok szerint, kitekintve a II. világháború előtti időkre és az 1989-es rendszerváltás utáni megváltozott lehetőségekre is.

Kulcsszavak: diakónia, Magyarország, kommunizmus, államszocializmus, diktatúra, történelem, visszatekintés, segítő foglalkozás, intézményesülés, helyi kezdeményezés, egyház–állam kapcsolatok

SIAMAK KHODARAHIMI (99. o.)

A pszichopatikus devianciára mutatkozó hajlam és a pszichopatológia összefüggései egy iráni serdülőkből és fiatalokból álló mintán: Nemi különbségek és prediktorok: A jelen tanulmány a pszichopatikus deviancia és a pszichopatológia összefüggéseit, valamint lehetséges nemi különbségeit vizsgálja egy iráni serdülőkből és fiatalokból álló mintán. A minta 106, az iráni Fars tartomány Eghlid városában véletlenszerűen kiválasztott serdülőből (55 lány és 51 fiú), illetve 94 fiatalból (45 nő és 49 férfi) állt. A fejlődési pszichopatológia és a kapcsolódó irodalom alapján úgy gondoltuk, összefüggés állhat fenn a pszichopatológia és a pszichopatikus devianciára mutatkozó hajlam között a serdülők és fiatalok körében. A vizsgálat során egy demográfiai kérdőívet, a Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI–2) személyiségteszt 4. skáláját, valamint a Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R) skálát használták. Az elemzések szerint a pszichopatikus devianciára mutatkozó hajlam és a pszichopatológiai mutatók között lineáris összefüggés mutatható ki a serdülők és fiatalok esetében. Szignifikáns pozitív korrelációs együtthatók fedezhetők fel a pszichopatikus devianciára mutatkozó hajlam és a pszichopatológiai mutatók, mint például szomatizáció, kényszeresség, szorongás, személyközi érzékenység, agresszió, fóbia, paranoia, pszichózis, atipikus faktorok, illetve a teljes SCL–90–R skála között. Ugyanakkor a pszichopatikus devianciára mutatkozó haljam és a szomatizáció, illetve fóbia közötti szignifikáns korrelációt bizonyos értelemben érdemes külön kiemelni mint új eredményt ezen a kutatási területen. A többváltozós varianciaanalízis során, ahol a független változók a nem, a korcsoport, valamint a nem-korcsoport interakció, a függő változók pedig a pszichopatikus devianciára mutatkozó hajlam és a pszichopatológiai mutatók voltak, egyértelművé vált, hogy ezek a tényezők nem játszanak jelentős szerepet egyik függő változó szempontjából sem. Végül a többszörös regressziós elemzés azt mutatta, hogy a lányoknál a paranoid képzetek, a fiúknál a szomatizáció és az agresszió, a serdülők mintájában a szomatizáció, a fiatalok mintájában a depresszió, illetve a teljes mintában a szomatizáció alapján jósolható meg a pszichopatikus devianciára mutatkozó hajlam.

Kulcsszavak: pszichopátia, szomatizáció, kényszeresség, szorongás, személyközi érzékenység, agresszió, fóbia, paranoia, pszichózis, serdülők, fiatalok

POLISH ABSTRACTS
POLNISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

FRANK LASOGGA (s. 3)

Powypadkowa opieka psychologiczna w Republice Federalnej Niemiec: W Niemczech od połowy lat dziewięćdziesiątych specjaliści powypadkowej opieki psychologicznej często zobowiązują się do udzielania pomocy osobom, które w sytuacji kryzysowej nie są w pełni zdolni do podejmowania jakichkolwiek działań i wymagają doraźnej pomocy psychologicznej. Pomoc udzielana w kryzysowej sytuacji obejmuje bezpośrednie ofiary wypadku oraz pośrednio poszkodowanych – rodzinę, świadków, a także sprawców wypadku. Do zakresu zadań specjalistów powypadkowej opieki psychologicznej należy przekazanie wiadomości – razem z funkcjonariuszem policji – o śmierci bliskiej osoby lub opieka nad rodzicami, których dziecko zginęło śmiercią tragiczną. Do pierwszego kontaktu z bezpośrednim lub pośrednim poszkodowanym wypadku dochodzi najczęściej w środowisku domowym. Fakt ten wymaga od opiekuna szczególnej wrażliwości, ponieważ przebywając w roli gościa w zaistniałej sytuacji musi przejąć ster nad tokiem wydarzeń. Specjaliści powypadkowej opieki psychologicznej wzywani są szczególnie często w przypadkach śmiertelnych lub w stanach agonii. Wezwanie pomocy specjalisty odbywa się w większości przypadków przez centralną stację straży pożarnej, niemniej jednak może nastąpić również bezpośrednio przez jednostki ratownicze z miejsca wypadku. Współpraca opieki psychologicznej z innymi służbami ratownictwa, jak policja, pogotowie itp. jest wysoko zorganizowana, ale z różnych przyczyn np. różnic w kulturze organizacji, nie zawsze jest łatwa. Praca opiekunów jest trudna zwłaszcza przy większych wypadkach, gdy w niezwykle krótkim czasie, przy braku środków pomocy muszą podjąć szybko decyzje z długotrwałymi konsekwencjami. Zdarza się, że ofiary wypadku znajdują się w stanie niezwykle silnego szoku, gdzie należy dostrzec różnicę między silnym bólem fizycznym a obciążeniem psychologicznym, mentalnym, np. utratą samokontroli. Do tgo stanu przyczyniają się również inne czynniki, określane jako zmienne biologiczne, socjograficzne i psychologiczne, które mogą zarówno łagodzić, jak również potęgować zaistniałe obciążenie. Praca jednostek pierwszej pomocy i zachowanie opiekunów mają znaczący wpływ na konsekwencje zaistniałej sytuacji kryzysowej. W związku z tym powypadkowe reakcje i konsekwencje mogą być zupełnie odmienne. Opieka nad ofiarami wypadku polega zazwyczaj na nawiązaniu z nimi kontaktu, którego czas trwania jest jednak bardzo różny. Następnie, jeżeli sytuacja tego wymaga, opiekę nad osobą należy przekazać specjalistom lub osobom duchownym. Praca opiekunów polega na wyzwoleniu u poszkodowanego wewnętrznych i zewnętrznych zasobów energii. Oprócz tego niezmiernie ważną rolę odgrywa również kształtowanie psychiczne bezpośrednich i pośrednich ofiar wypadku. Profesjonalne wykonanie zadań wymaga dobrze przygotowanego zaplecza szkoleniowego, które powinno mieć jednolity charakter na skalę krajową. Kontrola i ocena jakości pracy specjalistów powypadkowej opieki psychologicznej należy do bardzo istotnych zadań, konieczna jest ich obowiązkowa integracja w systemie alarmowania.

Słowa kluczowe: specjalista powypadkowej opieki psychologicznej, ofiara wypadku, obciążenia, zmienne modyfikujące, konsekwencje, doraźna pomoc psychologiczna, opieka, śmierć, współpraca, zasoby, kształcenie psychiczne, szkolenie

ANDREAS WITTRAHM (s. 25)

Higiena mentalna w organizacjach społecznych: Stowarzyszenia, organizacje są zrzeszeniem ludzi, którzy stworzyli strukturę dla osiągnięcia wspólnie wytyczonych celów i zarządzają przebiegiem prac związanych z realizacją niniejszych celów. Takie organizacje nie działają zawieszone w próżni: osiągnięcie wytyczonych celów przy istniejących uwarunkowaniach zewnętrznych zamierzają realizować za pomocą własnych środków finansowych członków i współpracowników, jak również z wykorzystaniem innych źródeł. Istnieje jednak zagrożenie, że pod presją zmiany czynników zewnętrznych podczas realizacji celów, członkowie organizacji mogą napotkać na trudności w postaci wygórowanych i ostrych wymogów, które z kolei mają wpływ na stan ich zdrowia. Niniejsze studium na przykładzie organizacji działających w dziedzinie socjalnej, szczególnie w Europie Środkowej, narażonej na zmiany zakresu warunków społecznych, wskazuje mechanizmy, które są zagrożeniem dla stanu higieny mentalnej pracowników. Przeprowadza analizę wartości, celów i struktur, które wpływają korzystnie na stan zdrowia mentalnego i przyczyniają się do jego aktywnej ochrony. Nierozłącznym elementem zagadnienia jest etyka strukturalna, która zapewnia przejrzystość celów organizacji i przy zmiennych warunkach zewnętrznych poddaje wielokrotnej analizie drogę prowadzącą do ich realizacji. Poza tym organizacja uczulona na zagadnienia higieny mentalnej charakteryzuje się strukturami, które aktywnie angażują swoich pracowników w poszukiwanie najlepszej metody wiodącej do osiągnięcia celów organizacji. Obok tego, dobrze zbudowana, z punktu widzenia zagadnień higieny mentalnej struktura organizacji stosuje strategię rozwoju kadry, godząc umiejętności pracowników z wymogami stawianymi wobec różnych funkcji i pozycji. Na koniec, w trosce o higienę mentalną każdy pracownik – przy wykonywaniu zadań i pełnieniu funkcji w grupie pracowników i w całej strukturze organizacji – ma możliwość przeprowadzania dogłębnej samoanalizy.

Słowa kluczowe: wypalenie, wizerunek przyszłości, organizacja, etyka strukturalna, rozwój kadry, źródła, zdrowie mentalne, zagadnienia szocjalne, wartości, organizacje humanitarne

TEODÓRA TOMCSÁNYI (s. 45)

Antoine Vergote, twórca empirycznego i psychoanalitycznego zbliżenia w psychologii religii: Studium na bazie kilkudziesięcioletniego dorobku naukowego Antoine Vergote, mającego ogromny wpływ na rozwój psychologii religii w Europie, daje wgląd do tej dziedziny wiedzy, która w wyniku długiego okresu izolacji posiadała jedynie marginalne znaczenie w węgierskiej świadomości naukowej. Vergote w swoim dziele opartym o bogate zaplecze teoretyczne oraz w opracowaniach w kierunku psychoanalitycznym, określanym mianem szkoły, przedstawia pionierom psychologii religii różnorodne metody naukowe przeprowadzone na bazie badań empirycznych, wstępne rozważania, oraz wyniki naukowe integrujące poglądy wielu dziedzin. Vergote prezentował definicje, symbole i rytuały z uwzględnieniem dziedziny, która powstała

z połączenia praktyk trzech kierunków: psychologii, teologii oraz pedagogiki z nastawieniem religijnym. Opracował system kryteriów rozróżnienia zdrowej religii od religii noszącej znamię patologii, podkreślając jednak, że warunkiem skutecznej ingerencji jest odpowiednie przygotowanie specjalisty. Dzieła Vergote uznawane są za nieodzowne materiały źródłowe do kształcenia dziedzin z pogranicza psychologii i teologii.

Słowa kluczowe: psychologia, teologia, psychologia religii, kliniczna psychologia wiary, praca team, granice kompetencji, psychoanaliza, badania empiryczne, prezentacja boga, określenia socjologiczno-kulturowe

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (s. 59)

Higiena mentalna młodzieży, postrzeganie siebie oraz ukształtowany wizerunek rodziców: Analizie poddano związek zaistniały między postrzeganiem siebie i ukształtowanym wizerunkiem rodziców, zdefiniowanymi przez interpersonalną teorię oraz strukturalną analizę zachowania socjalnego – Structural Analysis of Social Behavior; SASB (Benjamin) – a zagadnieniami problematycznymi internalizacji i eksternalizacji, opracowanymi według klasyfikacji Achenbach`a na podstawie skali samooceny dotyczącej młodzieży (Youth Self-Report; YSR). Badania przeprowadzono w grupie młodzieży liczącej 199 osób (92 chłopców, 107 dziewcząt) w wieku od 13 do 17 lat. Żaden z ankietowanych nastolatków nie podlegał leczeniu klinicznemu. Wyniki analizy regresyjnej wskazują na to, że model dotyczący problemów higieny mentalnej związanych z postrzeganiem samego siebie i kształtowaniem na tle wizerunku rodziców różni się w zależności od płci. U dziewcząt problemy internalizacji można było przewidzieć w odniesieniu do głównych aspektów postrzegania siebie, natomiast u chłopców większą rolę odgrywał model zachowania rodziców. Na problemy eksternalizacji u dziewcząt znaczący wpływ miał samosąd niższy od przeciętnego poziomu samopotwierdzenia oraz model obwiniania rodziców, natomiast u chłopców dużą rolę odgrywało zachowanie z przejawem samozaniedbania, niski poziom samoautonomii i model wątpliwej miłości rodziców. Wyniki badań wskazują na to, że przy powstaniu urazów psychicznych u chłopców i dziewcząt z punktu widzenia problemów higieny mentalnej dominują różne faktory ryzyka .

Słowa kluczowe: wiek dojrzewania, higienia mentalna, postrzeganie siebie, wizerunek rodziców, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK , ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (s. 77)

Działalność charytatywna węgierskich kościołów chrześcijańskich w czasach komunizmu i jej wpływ na działalność humanitarną kościoła postkomunistycznego, 1. część: Dwuczęściowe studium analizuje działalność charytatywną węgierskich kościołów chrześcijańskich w czasach komunizmu nie tylko w formie przedstawienia faktów lecz również bada jej wpływ wywierany na działalność humanitarną kościoła w okresie postkomunistycznym. Wymaga to krótkiej prezentacji formy i zakresu działalności charytatywnej kościoła katolickiego, reformackiego i ewangelickiego w okresie przed przejęciem władzy przez komunistów. W latach po drugiej wojnie światowej znaczną część kościelnych instytucji socjalnych przejęły organy administracji państwowej, nowi pracownicy traktowali wykonywanie zadań jedynie jako źródło

dochodów, nie wykazywali poświęcenia wobec powierzonych im obowiązków. Zdecydowanie widoczne jest to, w jaki sposób polityka państwa socjalistycznego starała się wykorzystać caritas i diakonię w celu dążeń zmierzających do ograniczenia wpływu kościoła i życia religijnego. W tymże celu wydawano zarządzenia, na podstawie których bez mała tylko te instytucje mogły pozostać w rękach kościoła, w których wogóle nie istniała działalność misjonarna lub prowadzona była jedynie w minimalnym stopniu. Sprzymierzeńcami władzy państwowej stali się w pewnym sęsie zwierzchnicy kościoła, którzy z przyczyn egzystencjonalnych podporządkowali się urzędowym wymaganiom. Zmiany nastąpiły wówczas, gdy w państwowych instytucjach socjalnych przy zatrudnieniu pracowników na trudne, niskopłatne i wymagające poświęcenia stanowiska pracy zaczęto akceptować propozycje kościoła wyłaniające kandydatury wykształconych i kreatywnych ludzi. W okresie dyktatury działalność charytatywna zgromadzeń i gmin kościelnych była także mocno ograniczona. We wszystkich trzech wyznaniach dostrzegalne są intencje, by po okresie dyktatury, w odrodzonej działalności humanitarnej zachować duchowość i charyzmę, pomimo nieodzownego procesu powstawania instytucji z surowymi wymaganiami specjalistycznymi. Analiza prezentuje kilka przykładów, w których zwraca uwagę na pewne formy ryzyka wynikające z utrzymywania kontaktów z aparatem państwa postkomunistycznego. Pierwsza część studium przedstawia możliwości prowadzenia działalności służb pomocniczych związanych z kościołem protestanckim, osobno w odniesieniu do kościoła reformackiego i ewangelickiego. Druga część jest prezentacją warunków prowadzenia działalności charytatywnej przez kościół katolicki w okresie dyktatury, z uwzględnieniem lat przed II. wojną światową oraz nowych możliwości po zmianie ustroju w 1989 roku.

Słowa kluczowe: diakonia, Węgry, komunizm, państwo socjalistyczne, dyktatura, historia, przegląd historyczny, zawody służb społecznych, proces powstawania instytucji, lokalna inicjatywa, kontakty kościół-państwo

SIAMAK KHODARAHIMI (s. 99)

Współzależność między skłonnością do psychopatycznej dewiancji a psychopatologią na podstawie badań przeprowadzonych w grupie irańskiej młodzieży w wieku dojrzewania i ludzi młodych: różnice płci i predyktory: Niniejsze studium analizuje współzależność między psychopatyczną dewiancją a psychopatologią, oraz bada przypuszczalne różnice w obrębie płci w grupie irańskiej młodzieży w wieku dojrzewania i ludzi młodych. Losowo wybrana próba w irańskiej prowincji Fars, w mieście Eghlid liczyła 106 osób w wieku dojrzewania (55 dziewcząt i 51 chłopców) oraz 94 osób w młodym wieku (45 kobiet i 49 mężczyzn). W oparciu o literaturę fachową dotyczącą tematyki rozwoju psychopatologii zakładaliśmy, że wśród młodzieży w wieku dojrzewania i u ludzi młodych może istnieć związek między psychopatologią i skłonnością do psychopatycznej dewiancji. Do przeprowadzenia badań wykorzystano ankiety demograficzne, z czwartą skalą testu osobowości Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI–2), oraz skalę Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R). Wyniki analizy wskazują na linearną zależność między wskaźnikami skłonności do psychopatycznej dewiancji a wskaźnikami psychopatologicznymi w badanej grupie wiekowej. Zauważalne są sygnifikacyjne współczynniki dodatniej korelacji między skłonnościami do psychopatycznej dewiancji i wskaźnikami psychopatologicznymi, takimi jak somatyzacja, kompulsywność, niepokój, wrażliwość międzyludzka, agresja, fobia, paranoja, psychoza, atypowe faktory, z pełną skalą SCL–90–R. Warto szczególnie podkreślić, że sygnifikacyjna korelacja między skłon-

nością do psychopatycznej dewiancji a somatyzacją oraz fobią jest nowym osiągnięciem w badaniach naukowych tej dziedziny wiedzy. W wyniku wielozmiennej analizy wariancyjnej, gdzie zmienną niezależną była płeć, grupa wiekowa, interakcja płeć-grupa wiekowa, zmienną zależną natomiast skłonność do psychopatologicznej dewiancji i wskaźniki psychopatologiczne, można jednoznacznie stwierdzić, że czynniki te nie nie odgrywają znaczącej roli w żadnej ze zmiennych zależnych. Wyniki wielokrotnej analizy regresyjnej wskazują na to, że przyczynną skłonności do psychopatycznej dewiancji u dziewcząt są paranoidalne urojenia, u chłopców somatyzacja i agresja, w grupie młodzieży w wieku dojrzewania somatyzacja, u ludzi młodych objawy depresji, natomast ogólną przyczynną dla całej badanej grupy jest somatyzacja.

Słowa kluczowe: psychopatia, somatyzacja, wymuszanie, niepokój, wrażliwość osobowa, agresja, fobia, paranoja, psychoza, osoby w wieku dojrzewania, młodzi ludzie.

RUMANIAN ABSTRACTS
RUMÄNISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRACTE

FRANK LASOGGA (pag. 3)

Asistenţii sociali în cazul accidentelor în Republica Federală Germană: Începând din anii '90 asistenţii sociali din Germania în cazul accidentelor au asistat la îngrijirea acelor persoane care au rămas inactivi şi au avut nevoie de prim-ajutor psihologic. Acestora aparţin nu numai victimele accidentelor ci şi victimele indirecte, rudele, martorii oculari şi cei care au cauzat acidentul. Asistenţii sociali – împreună cu poliţia – se implică în uştinţarea rudelor decedatului sau au grijă de acei părinţi care şi-au pierdut brusc copii. Îngrijirea victimelor directe şi indirecte are loc în locuinţa celor din cauză. Acest fapt necesită o sensibilitate particulară din partea asistenţilor sociali, deoarece este într-un fel un musafir, iar pe de altă parte, trebuie să coordoneze situaţia. Este chemat deseori în acele cazuri unde este vorba despre deces sau agonizare. Alarmarea se face prin intermediul sediului central al pompierilor, dar asistentul social poate fi anunţat direct şi de către formaţiile care ajung la faţa locului. Cooperarea asistenţilor cu formaţiunile de salvare, ca poliţia şi serviciul mobil de urgenţă este deja formată, dar datorită unor factori, ca diferenţa de cultură organizaţională, acesta nu este deloc uşoară. Activitatea asistenţilor întâmpină greutăţi în cazul accidentelor grave, când într-o perioadă extrem de scurtă, cu resurse limitate trebuie să aducă decizii, care sunt importante în viitor. Se poate întâmpla ca victimele accidentelor să fie suprasolicitate, de aceea trebuie să facem diferenţa între durerile fizice şi psihice, ca de exemplu pierderea controlului. Variabilele biologice, sociografice şi psihologice pot diminua sau pot amplifica solicitarea în acest caz. Grupurile care oferă prim-ajutor şi comportamentul asistenţilor sociali au un efect considerabil asupra consecinţelor în situaţii de criză. Datorită acesteia, reacţiile după accident şi consecinţele acestuia pot fi total diferite. Îngrijirea victimelor de accidente constă în stabilirea relaţiei, durata căreia poate varia. După aceea, persoana respectivă trebuie direcţionată spre un ajutor de specialitate sau spre preot. Asistentul social are rolul de a activa resursele interioare şi exterioare ale victimelor. În afară de acest lucru, în cazul victimelor directe şi indirecte educaţia psihică are un rol considerabil. Pentru o muncă profesională este inevitabilă o formare adecvată, ceea ce trebuie să fie unică pe plan naţional. Controlul calitativ şi evaluarea muncii asistenţilor sociali este o sarcină importantă şi este inevitabilă implementarea obligatorie în planurile de criză.

Cuvinte cheie: asistent social în cazul accidentelor, victima accidentelor, eforturi, parametrii variabli, consecinţe, prim-ajutor psihologic, îngrijire, cooperare, surse, educaţie psihologică, formare.

ANDREAS WITTRAHM (pag. 25)

Igiena mentală în organizaţii sociale: Organizaţiile sociale sunt uniuni înfiinţate de către persoane care, pentru atingerea scopurilor comune realizează aceste structuri şi reglementează procesul de muncă legat de aceste scopuri. Organizaţiile nu-şi desfăşoară activitatea într-un vid: doresc atingerea scopurilor cu ajutorul unor condiţii exterue şi a unor surse financiare. Există pericolul ca, prin schimbarea acestor condiţii exterue se vor întâlni cu cerinţe înalte, epuizatoare şi se îmbolnăvesc. Acest studiu aduce exemplul organizaţiilor de pe plan social, care sunt supuse unor schimbări sociale de cadru, îndeosebi în Europa Centrală, arătând acele mehanisme care pun în pericol igiena mentală a muncitorilor. Analizează care sunt acele valori, scopuri şi structuri care nu scapă din vizor sănătatea mentală a muncitorilor, realizând ocrotirea activă a acestora. Aparţine acestora şi o etică organizaţională, care face transparentă scopurile organizaţiei şi oferă posibilitatea de analiză repetată a drumurilor care conduc către aceste scopuri. Organizaţiilor care manifestă interes in igiena mentală sunt caracteristice acele structuri care-şi atrag muncitorii în căutarea celor mai bune soluţii în realizarea scopurilor. În al treilea rând, o organizaţie bazată pe iginena mentală pune în practică o strategie de dezvoltare personală, ceea ce potriveşte capacitatea angajaţilor cu cerinţele rolurilor şi poziţiilor. Şi nu în ultimul rând, igiena mentală oferă posibilitatea de autoanaliză în rolul îndeplinit în munca zilnică, în cadrul grupului şi al organizaţiei.

Cuvinte cheie: sindromul burnout, viziunea viitorului, organizaţie, etica organizaţională, dezvoltarea personalului, resurse, sănătatea mentală, probleme sociale, valori, organizaţii caritative.

TEODÓRA TOMCSÁNYI (pag. 45)

Antoine Vergote, fondatorul abordării empirice şi psihanalitice psihologiei religiei: Acest studiu prezintă activitatea de peste un deceniu al lui Antoine Vergote, care a avut o influenţă remarcabilă asupra dezvoltării psihologiei religiei europene, dar care datorită închiderii îndelungate a ocupat un loc neîsemnat în opinia publică ştiinţifică maghiară. Autorul ne prezintă, prin opera cu caracter psihanalitic şi bazat pe un fundal teoretic larg al lui Vergote metodele variate, bazate pe cercetări empirice ale pionierului psihologiei religiei, cât şi rezultatele ştiinţifice care integrează abordările mai multor discipline. Vergote se apropie de definiţii, simboluri şi ritualuri pornind de la o perspectivă care s-a născut din îmbinarea domeniilor practice ale psihologiei, teologiei şi pedagogia religiei. El a dezvoltat un sistem de criterii pentru delimitarea formelor sănătoase şi bolnave ale religiei. Totodată a subliniat faptul că, condiţia unei intervenţii reuşite este pregătirea specialistului. Munca lui Vergote este considerată indispensabilă pentru a practica rea psihologiei religiei.

Cuvinte cheie: psihologie, teologie, psihologia religiei, psihologia clinică a religiei, munca team, limitele compenţei, psihanaliza, cercetare empirică, reprezentarea Dumnezeului, determinare socioculturală.

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (pag. 59)

Igiena mentală a adolescenților, imaginea de sine şi imaginea alcătuită despre părinți: Legătura între imaginea de sine descrisă în teoria interpersonală şi analiza structurală a comportamentului social– Structural Analysis of Social Behavior, SASB (Benjamin), imaginea alcătuită despre părinți, problemele de internalizare şi externalizare în scala de autoevaluare pentru tineri Achenbach Youth Self-Report, YSR a fost cercetată pe o populație de 199 de tineri (92 băieți, 107 fete), între 13 şi 17 ani, într-o populație non-clinică. Analiza regresională a subliniat diferențele dintre imaginea de sine şi imaginea alcătuită despre părinți în populațiile de fete şi băieți cu probleme de igienă mentală. Problemele de internalizare au putut fi prezise pe baza unor criterii legate de imaginea de sine, iar în cazul băieților un rol important a avut comportamentul parental. În cazul fetelor autoînvinuirea, nivelul sub mediu al acceptării sinelui şi învinuirea părinților a contribuit la problemelor de externalizare, iar în cazul băieților neglijarea sinelui, nivelul scăzut al autonomiei personale şi iubirea nesigură a părinților au avut acelaşi efect. Rezultatele au subliniat faptul că vulnerabilitatea fetelor şi băieților sunt diferite din perspectiva problemelor legate de igiena mentală.

Cuvinte cheie: adolescența, igiena mentală, imaginea de sine, imaginea de părinte, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (pag. 77)

Activitatea caritativă a bisericilor istorice creştine maghiare în timpul comunismului şi efectul acestora asupra activităților postcomuniste caritative bisericeşti. Partea I.-a: Studiul care se compune din două părți analizează activitatea caritativă a bisericilor creştine maghiare nu numai din aspect descriptiv, ci şi din perspectiva efectului acestora asupra activităților caritative postcomuniste. Acest lucru involvă scurta prezentare a caracteristicilor activității caritative catolice, reformate, evanghelice înaintea preluării puterii comuniste. Marea majoritate a instituțiilor sociale bisericeşti au ajuns după cel de-al doilea război mondial sub dominanța statului, muncitorii noi şi-au privit sarcinile ca şi o posibilitate de a câştiga bani, lipsind din aceştia devotamentul față de muncă. Politica socialistă de stat a utilizat caritasul şi diaconia în atrofierea vieții spirituale. Au contribuit la acest lucru şi acele măsuri pe baza căruia numai acele instituții au putut să rămână în proprietate religioasă, unde activitatea de misiune era restrânsă sau sistată. Au devenit partenerii puterii de stat şi acei conducători bisericeşti, care conformându-se cu aşteptările oficiale au încercat să supraviețuiască. A fost o posibilitate de promovare faptul când în instituțiile sociale de stat, la locurile de muncă grele şi rău plătite au fost plasate, pe baza recomandării bisericeşti, forțe de muncă calificate. Pe perioada dictaturii activitatea caritativă bisericească a fost restrânsă. La cele trei biserici se remarcă în renaşterea activității de binefacere după sistemul dictatorial procesul de instuționalizare, şi în ciuda profesionalismului aceştia au păstrat sufletul şi carisma. Analiza a arătat în unele cazuri capcanele relației cu statul postcomunist. Prima parte a studiului prezintă posibilitatea de funcționare a serviciilor de ajutorare în cadrul bisericii reformate şi evanghelice. Partea a doua trece în revistă condițiile de existență a caritasului catolic în anii dictaturii, cu aspecte asemănătoare, având în vedere perioada dinaintea celui de-al doilea război mondial şi schimbarea regimului după 1989.

Cuvinte cheie: diaconie, Ungaria, comunism, socialism de stat, dictatură, istorie, retrospetivă, profesie de ajutorare, inițiative locale, instituționalizare, relații dintre biserică şi stat.

SIAMAK KHODARAHIMI (pag. 99)

Corelaţia dintre predispoziţia spre devianţa de psihopatie şi psihopatologie într-o populaţie de tineri din Iran: diferenţe de gen şi predictori: Prezentul studiu cercetează legătura dintre devianţa de psihopatie şi psihopatologie, cât şi posibilele diferenţe de gen într-o populaţie de adolescenţi iranieni. Populaţia este alcătuită din 106 de adolescenţi (55 fete, 51 băieţi) şi 94 tineri (45 femei şi 49 bărbaţi). Pe baza literaturii de specialitate şi al psihopatologiei de dezvoltare am considerat că există corelaţie între psihopatologie şi devianţa psihopatică în rândul adolescenţilor şi tinerilor. În cadrul cercetării am utilizat un chestionar demografic, scala 4. al testului de personalitate Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI–2) şi scala Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R). Pe baza analizelor există o legătură lineară între psihopatologie şi devianţa psihopatică în rândul adolescenţilor şi tinerilor. Am descoperit corelaţii semnificative pozitive între predispoziţa de devianţă psihopatică şi indicatorii ca somatizarea, anxietatea, sensibilitatea interpersonală, agresivitatea, fobia, paranoia, psihoza, factori atipici şi scala SCL–90–R. Corelaţia semnificativă între predispoziţia spre devianţa psihopatică, somatizare şi fobie trebuie subliniată, ca un rezultat nou în acest domeniu de cercetare. În analiza de varianţă multifactorială, unde variabilele independente sunt genul, categoria de vârstă şi interacţiunea dintre gen şi categoria de vârstă, variabilele dependente sunt predispoziţia spre devianţa psihopatică şi indicele de psihopatologie, s-a adeverit faptul că aceşti factori nu joacă un rol important din perspectiva variabilelor dependente. Analiza de regresie a confirmat faptul că în cazul fetelor reprezentările paranoide, în cazul băieţilor somatizarea şi agresivitatea, în populaţia de adolescenţi somatizarea, în populaţia tinerilor depresia şi în întreaga populaţie somatizarea sunt factorii pe baza cărora putem prezice predispoziţia spre devianţa psihopatică.

Cuvinte cheie: psihopatie, somatizare, anxietate, sensibilitate interpersonală, agresivitate, fobie, paranoia, psihoză, adolescenţă, tineri.

RUSSIAN ABSTRACTS
RUSSISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

РЕЗЮМЕ

FRANK LASOGGA (3. стр.)

Специалисты по психологической помощи после несчастных случаев в Федеративной Республике Германии: В Германии с середины девяностых годов специалисты службы психологической помощи часто берут на себя заботу о таких лицах, которые в результате бедствия стали недееспособными и нуждаются в оказании им первой психологической помощи. К таким лицам, находящимся в бедствии, относятся непосредственные жертвы бедствия (несчастного случая) или косвенно пострадавшие, как например, близкие пострадавшего, свидетели и виновники несчастного случая. В рамках своих обязанностей специалисты службы психологической помощи, совместно с полицией, участвуют в извещении близких покойного или заботятся о тех родителях, чьи дети скоропостижно скончались. Обслуживание непосредственных и косвенных пострадавших в большинстве случаев осуществляется у них на дому. Этот факт требует от работника службы особой чуткости, с одной стороны, потому что он является гостем, с другой стороны, потому что в этой ситуации ему приходится брать ведущую роль на себя. Особенно часто зовут на помощь таких специалистов в тех случаях, когда речь идёт об умерших или об умирающих. Сигнал тревоги в большинстве случаев поступает через центральный пункт пожарной связи, но команда, прибывшая на место происшествия может и непосредственно оповестить специалиста по психологической помощи. Сотрудничество специалистов службы психологической помощи с другими спасательными службами, такими как полиция, Скорая помощь и т.д. сегодня уже довольно широко распространено, хотя по разным причинам, например, из-за несхожей организационной культуры, не в каждом случае просто. Специалисты по психологической помощи в своей работе сталкиваются с трудностями особенно во время несчастных случаев большего масштаба, когда за чрезвычайно короткое время, при помощи недостаточных средств им нужно выносить быстрые и долгосрочные решения. Случается, что жертвы несчастного случая подвергаются крайне большому напряжению, и здесь необходимо отличать физическую боль от душевного, психологического напряжения, такого, как например, потеря самоконтроля. На последствия могут влиять и прочие разные факторы (биологические, социографические и психологические переменные), которые способны как облегчить, так и усилить напряжение. Работа групп первой помощи, как и поведение специалистов по психологической помощи, тоже оказывают значительное влияние на последствия чрезвычайной ситуации. В соответствии с этим, реакция после несчастного случая, как и последствия, могут быть совершенно различными. Забота о пострадавших от несчастного случая обычно состоит в том, чтобы установить с ними контакт; продолжительность времени, которое уходит на это, может быть разной. После этого, по мере необходимости, человека надо передать специалистам или приходскому священнику. Задача специалиста по психологической помощи, например, состоит в том, чтобы активизиро-

вать внутренние и внешние силы пострадавшего от несчастного случая. Помимо этого, однако, очень важную роль играет и психическое воспитание непосредственных и косвенных жертв происшествия. Профессиональная работа невозможна без хорошей специальной подготовки, которая должна стать в предстоящее время единой по всей стране. Контроль и оценка качества работы специалистов службы психологической помощи после несчастных случаев является важной задачей, включение контроля и оценки в план тревоги в обязательном порядке неизбежно.

Ключевые слова: специалист службы/по психологической помощи после несчастных случаев, жертва несчастного случая, напряжение, модифицирующие переменные, последствия, первая психологическая помощь, забота, смерть, сотрудничество, силы, психологическое воспитание, подготовка

ANDREAS WITTRAHM (25. стр.)

Психогигиена в общественных организациях: Организации, общества – это союзы, созданные такими людьми, которые в интересах достижения их общих целей учреждают структуры и регулируют процесс работы, касающейся этих целей. Такие организации функционируют не в безвоздушном пространстве: осуществление своих целей они хотят достичь во внешних условиях, с помощью финансовых и прочих источников своих членов и сотрудников. Однако есть опасность, что под давлением изменённых внешних условий члены организаций в ходе осуществления своих целей встретятся с высокими и обременяющими требованиями и заболеют. Данный трактат, на примере организаций, действующих в социальной области, особенно зависящих от изменений социальных лимитов в Центральной Европе, указывает на те механизмы, которые подвергают опасности психогигиеническое состояние сотрудников. Исследует те ценности, цели и структуры, которые не теряют из вида душевное здоровье сотрудников и обеспечивают их активную защиту. Сюда относится такая организационная этика, которая более ясно освещает цели организации и при изменяющихся внешних условиях снова и снова определяет как предмет исследования, пути, ведущие к осуществлению целей. Далее, организации, открытые для психогигиены, отличаются такими структурами, которые привлекают сотрудников к поиску наилучшего решения целей. В-третьих, с точки зрения психогигиены, хорошо построенная организация использует такую кадровую стратегию развития, которая согласовывает способности членов и определённые требования к различным должностям и позициям. И, наконец, к психогигиенической заботе о членах относится – в их постоянных должностях и постоянной работе, в отдельных рабочих группах и в организации в целом – предоставляемая особая возможность самопроверки.

Ключевые слова: синдром эмоционального сгорания (burnout), выгорание, картина будущего, организация, организационная этика, развитие кадров, источники, душевное здоровье, социальные дела, ценности, благотворительные организации

TEODÓRA TOMCSÁNYI (45. стр.)

Антуан Вергот, значительная фигура в создании школы эмпирического и психоаналитического подхода психологии религии: исследование позволяет на примере многолетних трудов Антуана Вергота, имевшего большое влияние на развитие в Европе психологии религии, проникнуть в суть этой области науки, которая вследствие долгой несвободы смогла занять очень скромное место в венгерском научном общественном сознании. Знакомит посредством опирающегося на всестороннюю теоретическую основу творчества Вергота и на примере его трудов, как основателя школы психоаналитического направления, с основанными на разнообразных эмпирических исследованиях научными средствами пионера психологии религии, с его предварительными соображениями и научными результатами, объединяющими подход нескольких дисциплин. Вергот рассматривал определения, символы, ритуалы исходя из такой области, которая появилась в результате соединения практической области психологии, теологии и религиозной педагогики. Он разработал систему критериев для разграничения здоровых и патологических форм религии, однако подчёркивает, что условие результативного вмешательства – соответствующая подготовка специалиста. Учёные труды Вергота считаются необходимым источником для разработки пограничной области психологии и теологии.

Ключевые слова: психология, теология, психология религии, клиническая психология религии, командная работа, границы компетенции, психоанализ, эмпирическое исследование, репрезентация Бога, социально-культурная определённость

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (59. стр.)

Психогигиена подростков, представление, созданное о самом себе и о родителях: Представление о себе и родителях, определённое интерперсональной теорией и структурным анализом социального поведения (Structural Analysis of Social Behavior; SASB (Benjamin)), а также связь между проблемами интернализации и экстернализации, определённые молодёжной шкалой самоотчёта Achenbach (Youth Self-Report; YSR) исследовались на примере 199 (92 мальчиков, 107 девочек) неклинических подростков 13-17 лет. Регрессивный анализ показал, что модель представления о себе и родителях, связанная с психогигиеническими проблемами, отличалась в случае с мальчиками и девочками. Проблемы интернализации у девочек были предсказуемы преимущественно на основе некоторых аспектов представления о себе, тогда как в случае с мальчиками бóльшую роль играло поведение родителей. На проблемы экстернализации у девочек значительное влияние оказывали самоосуждение, самопринятие «ниже среднего» и модель родительского осуждения, тогда как в случае с мальчиками имели значение самозапущенность, низкая самоавтономия и неуверенность в родительской любви. Результаты показывают, что ранимость мальчиков и девочек – это разные факторы риска с точки зрения проблем психогигиены.

Ключевые слова: подростковый возраст, психогигиена, представление о себе, представление о родителях, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (77. стр.)

Каритативная деятельность венгерских исторических христианских церквей в период коммунизма и её влияние на церковную благотворительную деятельность в период посткоммунизма, 1-я часть: Трактат, состоящий из двух частей, анализирует каритативную деятельность венгерских исторических христианских церквей в период коммунизма не только с точки зрения вскрытия фактов, описания, но и со взглядом на то, каково её влияние на благотворительную деятельность церкви в посткоммунистический период. Это неизбежно требует краткого освещения и того, какую и в каких размерах каритативную деятельность проводили католическая, реформатская и евангелическая церкви до прихода к власти коммунистов. Значительная часть церковных социальных учреждений после второй мировой войны попали под государственное управление, их новые работники часто видели в исполнении своих обязанностей только источник материальных доходов, и не было в них чувства долга по отношению к своей работе. Можно проследить, каким образом государственная социалистическая политика старалась использовать благотворительность и диаконию в своих стремлениях заморить церковь и веру. Этой цели служили действия, на основе которых в руках конфессий могли остаться чуть ли не только такие учреждения, где для миссионерской деятельности совсем не было возможности, или она была в очень небольшой мере. Партнёрами государственной власти стали отчасти и те церковные руководители, которые, подстраиваясь под официальные требования, пытались обеспечить выживание. Шагом вперёд стал тот момент, когда в социальные госбюджетные учреждения на низкооплачиваемые и требуемые тяжёлого труда и призвания рабочие места набрали хорошую, грамотную рабочую силу на основе церковных рекомендаций, кандидатур. Во времена диктатуры общинная, приходская благотворительность довольно сильно была притеснена. У всех трёх конфессий наблюдается намерение, несмотря на неизбежный процесс образования учреждений и строгие требования, сохранить душевность, харизму в обстановке воскресения их благотворительной деятельности после диктаторского режима. Анализ указывает и на несколько таких случаев, где обращает внимание на помехи в поддержании отношений с посткоммунистическим государством. Первая часть трактата демонстрирует возможности работы служб помощи, относящихся к протестантской церкви, касаясь отдельно реформатов и лютеран. Вторая часть рассматривает условия существования католического благотворительства в годы диктатуры, с похожих точек зрения, бросая взгляд на годы перед второй мировой войной и на изменившиеся возможности после смены режима 1989-го года.

Ключевые слова: диакония, Венгрия, коммунизм, государственный социализм, диктатура, история, ретроспекция, вспомогательная деятельность, процесс образования учреждений, местная инициатива, отношения церкви и государства

SIAMAK KHODARAHIMI (99. стр.)

Связь предрасположенности к психопатической девианции и психопатологии на примере иранских подростков и молодых людей: половые различия и предикторы: Настоящий труд анализирует связь психопатической девианции и психопаталогии, а также возможные половые различия на примере иранских подростков и молодых людей.

Для образца взяли выбранных наугад 106 подростков (55 девочек и 51 мальчик) в иранской провинции Fars, в городе Eghlid, а также 94 молодых человека (45 девушек и 49 юношей). На основе литературы, связанной с психопаталогией развития мы думали, что возможна связь между психопаталогией и предрасположенностью к психопатической девианции в подростковых и молодёжных кругах. В процессе исследования были использованы демографический опросный лист, 4-я шкала персонального теста Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI–2), а также шкала Symptom Check List 90 Revised (SCL–90–R). Согласно анализу, между предрасположенностью к психопатической девианции и психопатологическими показателями проявляется прямая связь в случае с подростками и молодыми людьми. Обнаруживаются сигнификантные позитивные корреляционные коэффициенты между предрасположенностью к психопатической девианции и психопатологическими показателями, такими как соматизация, внутреннее принуждение, страхи, межличностная чувствительность, агрессия, фобия, паранойя, психоз, атипичные факторы и вся шкала SCL–90–R. Следует отдельно выделить сигнификационную корреляцию между предрасположенностью к психопатической девианции и соматизацией, а также фобией, как новое достижение в этой исследовательской области. В течение вариантного анализа многих переменных, где независимыми переменными являлись пол, возрастная группа, а также интеракция пола-возрастной группы, а зависимыми переменными были: предрасположенность к психопатической девианции и психопатологические показатели, стало однозначно, что эти показатели не играют значительной роли с точки зрения ни одной из зависимых переменных. В заключении неоднократный регрессивный анализ показал, что у девушек параноические представления, у юношей соматизация и агрессия, в случае с подростками соматизация, в случае с молодыми людьми депрессия, и во всех случаях на основе соматизации можно прогнозировать предрасположенность к психопатической девианции.

Ключевые слова: психопатия, соматизация, внутреннее принуждение, страхи, межличностная чувствительность, агрессия, фобия, паранойя, психоз, подростки, молодые люди.

SLOVAKIAN ABSTRACTS
SLOWAKISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

FRANK LASOGGA (str. 3)

Duchovní poradcovia na havarijné prípady v Nemeckej spolkovej republike: Od polovice deväťdesiatych rokov sa poradcovia pre krízové situácie v Nemecku podieľajú na starostlivosti o osoby, ktoré boli významne postihnuté núdzovými situáciami a potrebujú psychologickú prvú pomoc. K týmto postihnutým patria priame obete núdzovej situácie (havárie) či nepriame obete, ako sú rodinní príslušníci, očití svedkovia vinníci nehody. V rámci úlohy sa duchovní poradcovia v krízových situáciách zúčastňujú – v spolupráci s políciou – informovania rodinných príslušníkov alebo sa starajú o rodičov, ktorý náhle umrelo dieťa. Starostlivosť o priame a nepriame obete sa koná najmä v bydliskách dotyčných. Toto požaduje zvláštnu citlivosť duchovného poradcu, na jednej strane preto, že je prítomný ako hosť, na druhej strane preto, že má na starosti v tejto situácii aj vedenie. Duchovní poradcovia v krízových situáciách sú veľmi často zavolaní na pomoc v takých prípadoch, keď ide o úmrtie alebo umierajúcich. Alarmovanie sa vo väčšine prípadov realizuje prostredníctvom centrálnej stanice požiarnej ochrannej služby, ale jednotka prichádzajúca na miesto môže tiež priamo upovedomiť duchovného poradcu. Spolupráca duchovných poradcov s inými záchrannými zbormi, ako sú napr. polícia, záchranná služba atď., je dneska už zavedená vo veľkom rozsahu. Avšak z rôznych dôvodov, ako napríklad kvôli odlišnej organizačnej kultúre, nie je vždy jednoduchá. Práca duchovných poradcov v krízových situáciách narazí na ťažkosti hlavne v prípade väčších nehôd, keď musia rýchlo, vo veľmi krátkom čase robiť rozhodnutia s dlhodobým vplyvom a na základe neúplných informácií. V niektorých prípadoch sú obete nehody vystavené veľmi silnému zaťaženiu, pri ktorom je potrebné robiť rozdiel medzi fyzickými bolesťami a duševným a psychologickým tlakom, ako je napríklad strata sebakontroly. K následkom môžu prispievať aj rôzne ďalšie faktory, ako napríklad biologické, sociografické a psychologické premenné, ktoré môžu znížiť a tiež posilniť zaťaženie. Práca skupín prvej pomoci, ako aj správanie duchovných poradcov významne ovplyvňuje následky núdzovej situácie. Kvôli tomu môžu byť reakcie po nehode a aj následky úplne odlišné. Starostlivosť o obete nehody alebo havárie pozostáva predovšetkým z nadviazania kontaktu, ktorého doba sa však môže významne líšiť. Následne po týchto udalostiach by mala obeť v prípade potreby kontaktovať odborníkov alebo duchovného pastiera. Práca duchovného poradcu v krízových situáciách je napríklad aktivizácia vnútorných a vonkajších zdrojov, ako napríklad aktivizácia vnútorných a vonkajších zdrojov sily obetí havárie. Okrem toho má aj psychická príprava veľmi dôležitú funkciu v prípade priamych a nepriamych obetí. Pre profesionálnu prácu je nevyhnutná odborná príprava, ktorá by mala byť aj v budúcnosti jednotná v celej krajine. Kontrola kvality a vyhodnotenie práce duchovných poradcov v krízových situáciách majú dôležitú úlohu a ich povinná integrácia do alarmových plánov je nevyhnutná.

Kľúčové pojmy: duchovný poradca v krízových situáciách, obeť nehody alebo havárie, zaťaženie, ovplyvňujúce premenné, následky, psychologická prvá pomoc, starostlivosť, smrť, spolupráca, zdroje, psychologická príprava, odborná príprava

ANDREAS WITTRAHM (str. 25)

Duševné zdravie v spoločenských organizáciách: Organizácie sú také spolky založené ľuďmi, ktoré vytvoria v záujme dosiahnutia ich spoločných cieľov štruktúry a kontrolujú pracovné procesy súvisiace s danými cieľmi. Takéto organizácie nepôsobia vo vzduchoprázdne: svoje ciele si želajú uskutočniť za daných vonkajších podmienok prostredníctvom určených finančných a iných zdrojov ich členov a spolupracovníkov. Hrozí však riziko, že pod tlakom zmeny vonkajších podmienok sú členovia organizácií konfrontovaní pri realizovaní svojich cieľov s náročnými a zaťažujúcimi okolnosťami a v ich dôsledku ochorejú. Táto štúdia predstaví pomocou príkladov organizácií pôsobiacich v sociálnej oblasti mechanizmy, ktoré ohrozujú stav duševného zdravia spolupracovníkov predovšetkým v strednej Európe, ktorá je vystavená zmenám spoločenských rámcových podmienok. Preskúma hodnoty, ciele, štruktúry, ktoré berú do úvahy duševné zdravie spolupracovníkov a zaistia ich aktívnu ochranu. K tomuto patrí taká organizačná etika, ktorá umožní prehľadnosť cieľov organizácie a pokračujúce a stále skúmanie ciest uskutočňovania určených cieľov za meniacich sa vonkajších podmienok. Okrem toho charakterizujú organizáciu citlivú na duševné zdravie také štruktúry, ktoré zapoja spolupracovníkov do hľadania čo najvhodnejšieho uskutočňovania cieľov svojej organizácie. A v treťom rade, organizácia vhodne vytvorená z hľadiska duševného zdravia uskutoční personálnu rozvojovú stratégiu, ktorá harmonizuje zručnosti členov s požiadavkami týkajúcimi sa rôznych funkcií a pozícií. Nakoniec patrí k duševnej starostlivosti poskytnutie kvalifikovanej možnosti sebapoznávania jednotlivých členov – na úrovni svojej aktuálnej roly a práce, pracovnej skupiny, ako aj celej organizácie.

Kľúčové pojmy: burnout syndróm, vyhorenie, obraz budúcnosti, organizácia, organizačná etika, rozvoj personálu, zdroje, duševné zdravie, sociálne záležitosti, hodnoty, dobročinné organizácie

TEODÓRA TOMCSÁNYI (str. 45)

Antoine Vergote, zakladateľ školy empirického a psychoanalytického prístupu náboženskej psychológie: Prostredníctvom predstavenia pôsobenia Antoina Vergota počas viacerých desaťročí, ktoré významne ovplyvňovalo európsky vývin psychológie náboženstva, poskytne táto štúdia nahliadnutie do tejto oblasti vedy, ktorá následkom dlhodobej uzavretosti nemala významné miesto v spoločnom vedomí vedeckého života. Vergote svojim celoživotným dielom založeným na rozsiahlom teoretickom pozadí a činnosťami súvisiacimi s psychoanalýzou ako zakladateľ školy nám predstaví rôznorodé vedecké metodiky založené na empirických výskumoch, predbežné rozvahy a vedecké výsledky priekopníka náboženskej psychológie, ktoré sú schopné integrovať rôzne vedecké prístupy. Vergote sa priblížil k definíciám, symbolom a rituálom vychádzaním z takej oblasti, ktorá sa zrodila spojením pragmatických oblastí psychológie, teológie a nábožensky angažovanej pedagogiky. Vypracoval systém kritérií na rozdeľovanie

zdravých a nezdravých foriem náboženstva, ale zdôrazňoval, že podmienkou účinného zásahu je vyhovujúca pripravenosť odborníka. Diela Vergota patria k nevyhnutným zdrojovým prácam k praxi v hraničnej oblasti psychológie a teológie.

Kľúčové pojmy: psychológia, teológia, náboženská psychológia, klinická psychológia náboženstva, tímová práca, hranice kompetencie, psychoanalýza, empirický výskum, reprezentácia Boha, sociokultúrna determinácia

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (str. 59)

Duševné zdravie a sebaobraz mládeže v pubertálnom veku a ich obraz o rodičoch: Predmetom skúmania bol vzťah medzi sebaobrazom podľa určenia interpersonálnej teórie a štrukturálnej analýzy sociálneho správania (Structural Analysis of Social Behavior – SASB, Benjamin) a obrazom o rodičoch a problémami internalizácie a externalizácie podľa určenia škály výpovedí mládeže o sebe (Youth Self-Report – YSR) podľa Achenbacha. Vzorka pozostávala zo 199 (92 mužov, 107 žien) adolescentov vo veku od 13 do 17 rokov z bežnej populácie. Regresné analýzy ukazovali že vzor spájajúci sebaobraz a obraz o rodičoch s problémami duševného zdravia bol odlišný v prípade chlapcov a v prípade dievčat. Problémy internalizácie u dievčat boli predpokladané predovšetkým na základe jednotlivých aspektov vlastného sebaobrazu, zatiaľ čo v prípade chlapcov malo väčší význam správanie rodičov. Na problémy externalizácie u dievčat mali významný vplyv vzory sebaobviňovania, kladného hodnotenia seba a obviňovania rodičmi, ale v prípade chlapcov hrali dôležitejšiu rolu vzory zanedbanosti, nízkej vlastnej autonómie a neistoty rodičovskej lásky. Výsledky ukážu, že chlapci a dievčatá majú odlišné druhy zraniteľnosti ako rizikové faktory z hľadiska problémov duševného zdravia.

Kľúčové pojmy: pubertálny vek, duševné zdravie, sebaobraz, obraz o rodičoch, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (str. 77)

Charitatívna činnosť historických kresťanských cirkví v Maďarsku počas komunizmu a jej dopad na postkomunistickú cirkevnú dobročinnú činnosť, 1. časť: Táto dvojdielna štúdia analyzuje charitatívnu činnosť maďarských historických kresťanských cirkví počas obdobia komunizmu nielen z investigatívneho a deskriptívneho hľadiska, ale tiež vzhľadom na to, aký vplyv má na postkomunistickú cirkevnú dobročinnú aktivitu. Toto vyžaduje stručné predstavenie toho, akého druhu a akého rozsahu bola charitatívna činnosť katolíckej, reformovanej a evanjelickej cirkvi pred komunistickým prevratom. Významná časť cirkevných sociálnych inštitúcií sa v rokoch, ktoré nasledovali po druhej svetovej vojne, dostala pod kontrolu štátnej správy a noví pracovníci často pokladali vykonanie svojich úloh iba za príležitosť na zárobok a v ich službe im chýbala zaangažovanosť. Je zrejmé, ako sa politika štátneho socializmu usilovala o využitie charity a diakoni v záujme jej snáh o obmedzenie cirkvi a náboženstva. Tieto snahy boli realizované prostredníctvom opatrení, podľa ktorých mohli zostať v rukách cirkvi iba tie inštitúcie, v ktorých neexistovala nijaká misijná aktivita alebo bola možnosť takejto aktivity veľmi obmedzená. Partnermi štátnej moci sa stali čiastočne aj tí vedúci cirkví, ktorí sa v súlade s úradnými očakávaniami snažili zaistiť prežitie. Pokrokom bolo, keď sa podarilo zle platené pracovné pozície vyžadujúce ťažkú prácu a vnútornú angažovanosť obsadiť

kvalifikovanými a schopnými pracovníkmi na základe návrhov a odporúčaní cirkvi. Počas obdobia diktatúry sa tiež významne znížila dobročinná aktivita cirkevných zborov a náboženských obcí. U každej z 3 cirkví sa objavila snaha, aby v ožívajúcej charitatívnej činnosti po páde diktátorského režimu, ktorú musel nutne zasiahnuť proces inštitucionalizácie, zostal zachovaný duchovný a charizmatický aspekt. Štúdia tiež poukáže na niekoľko prípadov, ktoré zobrazujú problémy udržiavania styku s postkomunistickým štátom. Prvá časť štúdie predstaví možnosti pôsobenia pomáhajúcich služieb týkajúcich sa zvlášť kalvínskej a zvlášť evanjelickej cirkvi. Druhá časť poskytne prehľad podmienok existencie katolíckej charity počas rokov diktatúry podľa rovnakých kritérií, vrátane pohľadu na pomery éry pred druhou svetovou vojnou a zmenené príležitosti doby po zmene režimu v roku 1989.

Kľúčové pojmy: diakonia, Maďarsko, komunizmus, štátny socializmus, diktatúra, dejiny, retrospekcia, pomáhajúca profesia, inštitucionalizácia, miestna iniciatíva, vzťahy cirkvi so štátom

SIAMAK KHODARAHIMI (str. 99)

Súvislosť sklonu k psychopatickej deviácii a psychopatológie na základe vzorky iránskych dospievajúcich a mladých: pohlavné rozdiely a prediktory: Táto štúdia skúma súvislosti psychopatickej deviácie a psychopatológie a prípadnú signifikanciu pohlavných rozdielov na základe vzorky iránskych dospievajúcich a mladých. Táto vzorka zahŕňala 106 dospievajúcich (55 dievčat a 51 chlapec) a 94 mladých ľudí (45 žien a 49 mužov) z mesta Eghlid provincie Fars v Iráne. Na základe vývojovej psychopatológie a súvisiacej literatúry sa podľa nášho názoru predpokladá možná súvislosť medzi psychopatológiou a sklonom k psychopatickej deviácii v kruhu dospievajúcich mladých. Pre tento výskum boli používané: demografický dotazník, 4. škála osobnostného testu Minnesotského multifázového osobnostného inventáru č. 2 (MMPI–2) a rozšírená sebaposudzovacia škála „Symptom Checklist 90 Revised" (SCL–90–R). Na základe analýz bola zistená lineárna súvislosť medzi ukazovateľmi sklonu k psychopatickej deviácii a psychopatológie v kruhu dospievajúcich mladých. Prejavujú sa signifikantné kladné korelačné koeficienty medzi ukazovateľmi sklonu k psychopatickej deviácii a psychopatológie vrátane somatizácie, obsedantno-kompulzívnej poruchy, úzkosti, interpersonálnej senzitivity, agresie, fóbie, paranoje, psychózy a netypických faktorov a celou škálou SCL–90–R. Môžeme však zdôrazniť signifikantnú koreláciu medzi psychopatiou, sklonom k psychopatickej deviácii, somatizáciou a fóbiou ako nový výsledok tejto výskumnej oblasti. Počas multivariačnej analýzy rozptylu, v ktorej boli pohlavie, veková skupina a interakcia pohlavia a vekovej skupiny nezávislými premennými a ukazovatele sklonu k psychopatickej deviácii a psychopatológie boli závislými premennými, bola zistená jednoznačná skutočnosť, že tieto faktory nemajú významnú funkciu z hľadiska žiadnej závislej premennej. Viacnásobná regresná analýza konečne poukázala, že sa sklon k psychopatickej deviácii môže predpokladať na základe paranoických predstáv u dievčat, somatizácie a agresie u chlapcov, somatizácie vo vzorke dospievajúcich, depresie vo vzorke mladých a somatizácie v celej vzorke.

Kľúčové pojmy: psychopatia, somatizácia, obsedantno-kompulzívna porucha, úzkosť, interpersonálna senzitivita, agresia, fóbia, paranoja, psychóza, dospievajúci, mladí